



De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

qui aderant, adspicientibus & stupentibus. Cuiusdam Bernardi brachium fractum, ab Episcopo sancto reformari per visionem illi ostensum est. Itaque expurgatum, illud planè redintegratum respexit, dolore sopito. Quidam vir pius, orans ad fere- trum sancti Hugonis, vt dissolui & esse cum Christo mereretur, sequenti nocte, re- bus suis benè constitutis, bona morte decessit. Hoc autem vir sanctus dicere solebat inter maxima miracula numerandum, si cui meritis sanctorum in paradisum in- gredi contingeret, cunctis periculis exclusis. Mulier quaedam cæca, ad primum sacri corporis cõtractum, oculorum lumen recepit. Fur quidam cum crumenam pecunia refertam abstulisset à latere cuiusdam foeminae orantis ad corpus sancti Hu- gonis, miraculosè protinus cæcatus est. Sentiens ergò diuinam vltionem, seipsum publicè accusauit, crumenam reddidit, & visum recuperauit. Miles quidam, cuius brachium cancer planè corroserat, ad corpus sancti Hugonis sanatus est. Puer qui- dam vita functus, meritis illius reuixit. Vir quidam languidus, à medicis desperatus, ad sanctum beati viri sepulcrum venit, moxque sanus & incolumis surrexit. De- niqùè non longo temporis spatio à sepultura preciosi thesauri, intra paucos dies ad monumentum eius, sex paralytici sanitatis beneficium adepti, tres cæci illumina- ti sunt, muti duo loquendi facultatem receperunt. Duo quoque contracti, prifi- nae sunt firmitati restituti, & hydropica foemina eius meritis curata est. Mulier que- dam cum quatuor fecisset abortus, admonita est ab ancilla sua, vt puerulum cere- um sancto Hugoni offerret. Quod vbi fecit, non abortiuit vnquam, sed sex in colu- mes pueros enixa est. Sunt & alia permulta illustria miracula, quibus sanctum Dominus mirificauit. Hæc pauca interim breuitatis studio commemorâsse suffici- at in laudem & gloriam præpotentis Dei, qui viuut & regnat in infinita seculorum secula, Amen.

Cæca videt.

Geminum in fure mi- raculum.

Puer mortu- us excitatur.

Multa alia plurima mi- racula ad eius sepul- crum sunt.

ST

Sacrum eius corpus ele- uatur & transferunt.

Nota de corpore ei- & habitu incorrupto, itemque de oleo.

Porro anno Christi millesimo ducentesimo octogesimo, qui fuit à beati viri obi- tu ferè octogesimo sextus, Octobris sexto die, sacrum corpus eius eleuatum atque translatum est, cum iam antè ab Honorio 3. Pontifice Maximo in Sãctos relatus es- set. In hac autem eleuatione quasi integrum repertum est corpus eius: loculus ve- rò, in quo illud repositum fuerat, magnam purissimi olei copiam exhibuit: habitus quoque monasticus, quo vir sanctissimus, dum viueret, vsus erat, & in quo post obi- tum sepulturae mandatus fuerat, integer inuentus est. Cumque sanctissimum eius caput, (quod à corpore separatum, postea auro, argento & gemmis inclusum est) Oliuerus Lincolniensis Episcopus in manibus reuerenter teneret, ex eius maxilla non parùm olei distillauit. Tandem sacrum corpus in theca auro, argento & pre- ciosis lapidibus ornata, reconditum est, ipsaque theca loco congruo satisque sub- limi, è marmore structo, honorificè collocata est, non longè à sanctissimo eius ca- pite, quod iuxta altare beatissimi Iohannis Baptistæ in Lincolniensi ecclesia repo- fuerunt. Huic verò translationi præter Regem & Reginam Angliæ, itemq; Nauar- ræ, multosque regni proceres laicos, etiam duo Archiepiscopi, multi Episcopi, Ab- bates plurimi, compluresque alij interfuerunt: indictumque est, vt eius translatio- nis annua celebritas, deinceps tota diocesi Lincolniensi haberetur.

MARTYRIVM SANCTI ROMANI MAR- TYRIS, EX ECCLESIA TICAE HISTORIAE EVSEBII Casarensis Libro 8. Cap. 12. interprete Iohanne Chri- stophorono Anglo.

Nouèb. 18.

S. Romanus Diaconus.

Obserua ei- us zelum.



ROMANVS, Palaestinus genere, Ecclesie Casarensis Diaconus & exorcista, cum pariter Antiochia in eccle- siarum vastatione fortè versaretur, complures viros si- mul cum vxoribus & liberis aceruatim ad idolorum de- lubra properantes, & iisdem hostias immolantes intui- tus, spectaculum neutiquam tolerandum arbitratu- est: & propterea singulari pietatis studio incensus, acce- dit propius, & magna voce exclamans, eos grauitè re- darguit. Qui propter hoc tam auidax facinus præhen- sus, generosissimus, si quisquam alius, testis declaratur veri-

veritatis. Nam cum iudex mortem illi ignis incendio infligendam pronunciaſſet, ille vultu hilari & animo maxime læto, ſententiam lubens amplexatus, ad ſupplicij locum abducitur. Deinde ubi alligatur ad palum, & dum ligna illi circum circa coaceruabantur, & hi qui incendere rogum, Imperatoris iam præſentis ſententiam expectabant, clamauit: Vbi mihi ignis, quaſo?

Hæc locutus, accerſitur ad Imperatorem, quò nouum & inuſitatum genus ſupplicij ſuſtineret, vt lingua nimirum illi amputaretur. Quod fortiſſimè perpeſſus, rebus omnibus declarauit, diuinam vim illis, qui aliquid pro pietate ſubeant acerbitatis, opem ſemper apportare ſolere, cum labores & ærumnas alleuando, tum animi alacritatem firmè corroborando. Iſte enim ſimulatquè nouum illum ſupplicij modum intellexit, præ generoſa animi alacritate, ne utiquam obſtupefaſtus, lubens extendit linguam, & paratiſſimo animo eam liſtoribus quaſi inſtructam præbet. Poſt quod ſupplicium in vincula coniectus, longinquo temporis ſpatio ibi afflictus, tandem cum vigefimus annus regni Imperatoris aduentaret, (quo ex decreto conſeſſum erat, vt libertas omnibus, qui in vinculis ubique conſtricti tenebantur, palam prædicaretur) ſolus iſte in compedibus iacens, vtroque pede ad quintum foramen diſtracto, laqueo collo circumiecto ſtrangulatus, martyrio demum, ſicut ei erat in optatis, decoratur.

Lingua ei amputatur.

Diū manet in carcere.

Strangulatur.

ITEM SANCTI PATRIS NOSTRI IOHANNIS ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI, *Compendio Chryſoſtomi, Encomium eiusdem martyris, vt habetur in Simeone Metaphraſte, apud Aloyſium.*

Rursus martyrum memoria, & rursus dies feſtus & celebritas ſpiritualis. Laborarunt illi, & nos lætamur. Decertarunt illi, & nos exultamus. Illorum eſt corona & communis gloria: illorum ſunt præmia & certamina, & totius Ecclēſiæ gloria, decus & gloriatio. Et quomodo, dicit quiſpiam, poſſet hoc fieri? Quod partes & membra noſtra ſunt martyres. Quoniam ſiue patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: ſiue glorificatur vnum membrum, cum eo lætantur membra omnia. Caput coronatur, & reliquum corpus exultat. Fit vnus victor in ludis Olympicis, & totus gaudet populus, & cum magnis cum excipit laudibus. Si autem in Olympicis certaminibus, qui nihil ad illos ludores contulerunt, tanta fruuntur voluptate: multo magis hoc fiet in athleticis pietatis. Nos ſumus pedes, martyres autem caput. Sed non poteſt caput dicere pedibus, vel tri non egeo. Glorioſa ſunt membra, ſed gloriæ excellentia non facit alienationem à coniunctione, quæ eſt cum reliquis partibus. Tunc enim ſunt maxime glorioſa, quando non abruperint eam, quæ eſt nobiſcum, coniunctionem. Nam oculus quoquè, cum ſit reliquo toto corpore ſplendidior, ſuam tunc conſeruat gloriam, quando non abſcinditur à reliquo corpore. Et quid dico de martyribus? Si enim Dominus noſter Chriſtus non erubuit fieri noſtrum caput, multo magis ipſi eſſe noſtrum caput non erubeſcunt. habent enim, quæ egit radices, charitatem. Solet autem charitas coniungere ea, quæ ſunt diſiuncta, & de meritis non admodum accuratè inquiri. Quomodo ergò ipſi cum nobis peccantibus dolore ſimul afficiuntur, ita etiam nos ſimul cum eis lætamur in recte factis. Sic etiam iuſſit Paulus, gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus.

Nota feſta martyrum.

1. Cor. 12.

Ibidem. Nos pedibus, martyres verò capiti compariantur.

Rom. 12.

Inuidentiæ dira peſtis. Gratulandū aliorū recte factis.

Audi

TRIVS

9 ber
10 ber

RVIII

5

2. Cor. 11. Audi quàm sit Paulus summus in his vtrisque : Quis, inquit, infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Non dixit, Et ego non molestia afficior: sed, Ego non vror, dixit: vrendi verbo ostendere volens summum dolorem. Et rursus ad alios scribens, dicit: Sine nobis regnavistis: & vtriam regnavistis, vt nos quoque simul vobiscum regnaremus. Et rursus: Nunc viuimus, si vos statis in Domino. Vide quanto opere studebat, vt res fratrum rectè se haberent, qui nec se viuere quidem existimabat, si illi non essent salui. Homo, qui fuerat raptus ad tertium caelum, & delatus in paradysum, & qui fuerat particeps myfteriorum ineffabilem, & tantam apud Deum affecturus fuerat fiditiam, illorum bonorum sensum non valde accipiebat, nisi etiam vidisset fratres secum esse saluos. Sciebat enim aperte, sciebat charitate nihil esse maius, neque quod sit cum ea conferendum: nec ipsum quidem martyrium, quod est summa bonorum. Nam charitas quidem, etiam absque martyrio, facit Christi discipulos: martyrium autem sine charitate, non potest hoc facere.
- Ioan. 13. Vnde nam hoc sciri potest? Ab ipsis Christi verbis. Dicebat enim discipulis: In hoc cognoscet omnes, quod mei discipuli estis, si vos inuicem diligatis. Ecce charitas sine martyrio facit discipulos. Quod autem martyrium sine charitate non solum non facit discipulos, sed nec prodest quidem quicquam ei, qui id sustinet, audi Paulum dicentem: Si tradidero corpus meum, vt comburatur, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Propterea hunc sanctum maxime diligo, qui hodie nos congregauit, beatum (inquam) Romanum, quoniam cum certamine & martyrio, magnam quoque ostendit in Christum charitatem. Quamobrem ei quoque sancta lingua fuit amputata. Etenim hoc quoque par est examinare, quantum de causa non ad alia vti que tormenta, supplicia & cruciatum eum deduxerit diabolus, sed linguam ei abscidit. Non enim hoc fecit temere, sed cum maxima malitia. est enim mala & malefica haec bestia, & omnia facit & mouet aduersus nostram salutem. Agè ergo examinemus, cur nam processit ad linguam eius amputationem, paulò altius deducentes orationem. Sic enim sciemus & Dei benignitatem, & martyris tolerantiam, & diaboli malignitatem. Et cum Dei quidem didicerimus benignitatem, Domino agemus gratias: martyris autem cognita patientia, imitemur conseruum: intellecta autem diaboli malitia, omnino auersemur inimicum. Propterea enim dedit nobis Deus clemens & benignus nosse eius machinationes, vt eum magis odio habentes, facilius superemus. Quod enim cognoscere possint ea, quae mente agitat, audi quid dicat Paulus de eo, qui fuerat fornicatus, scribens ad Corinthios: Confirmate in ipsum charitatem, nè circunueniamur à satana. Non enim quae mente agitat, ignoramus. Quanam est ergo causa, propter quam ei linguam amputauit? Patiamini, o dilecti, me rem paulò altius narrantem.
- Ecclesiae persecutiones. Graue bellum fuit aliquando excitatum aduersus Ecclesias, non barbaris facientibus incursionem aduersus ciuitates, nec vllis alienigenis, sed ijs, qui videbantur praesse huic nostro terrarum orbi, & barbaris & hostibus & Tyrannis omnibus crudelius & immaniùs vtentibus ijs, qui eorum parebant imperio. Non solum enim libertas, & patria, & pecunia, & praesens vita tunc veniebat in periculum: sed regnum celorum, & bona, quae sunt iustis reposita, vitaque immortalis & Christi confessio. Nec solum graue bellum, sed nouus quoque modus excogitatus fuit captiuitatis. Non enim ex ea, quae hic est, ciuitate expellebant, sed supernam Hierusalem, quae est libera, priuare conabantur, & cogebant vnum quenque animas sacrificare in altaribus, & suum abiurare Dominum, & se demonum subijcere tyrannidi, perniciososque, & nostrae salutis hostes, colere demones, quod mille mortibus, & quauis gehenna erat grauius & intolerabilius generosis animis & Christi amantibus. Tunc tunc, cum multi essent submersi, & fluctus in altum tollerentur, & multi nauem frangerent, beatus hic Romanus in medium eorum accedens, non statim considerauit, quemadmodum se traderet periculis: sed eos prius, qui timuerant, qui lapsi erant, qui suam salutem prodiderant, collegit, animauit, vt praelium instaurarent effecit: eos quidem, qui lapsi erant, erigens: eos autem, qui stabant, confirmans, precibus, exhortationibus, & consilijs, de futuris & de praesentibus rebus multum philosophans: ostendens has esse ad tempus, illas autem perpetuas: praemia opponens laboribus, coronas tormentis, brauia doloribus: docens quantum sit

S U

fit quidem vita presens, quamam futura, & quantum intersit inter vtranque, & quod mori omnino sit necessesse: & si non hoc modo vitam finierint, omnino coacti lege naturae, paulo post discedent ab his corporibus. His & similibus exhortationibus beatus ille manus erexit dissolutas, confirmavit genua debilia, fugientationibus beatus ille manus erexit dissolutas, confirmavit genua debilia, fugientes reduxit, metum expulit, angorem exegit, eis animum addidit, audacesque effecit & confidentes. Pro capreis & cervis eos effecit leones, magnam vim spirantes: Christi exercitum instruxit & exercuit: ignominiam nostram conuertit in capita hostium.

Cum ergo vidisset diabolus repente tantam fuisse factam mutationem: & qui nudius tertius eum timebant & contremiscebant, se audacter in eum gerere, & ipsum irridere, adentes pericula, profilientes ad supplicia: & cum cognouisset autorem, omnibus dimissis, in illum deinceps omnino virus suum inspirauit, omnem vim suam & infaniam mouens in hoc beatum caput. Et quid facit? Considerate malitiam. Non eum duxit ad tormenta, non eius caput abscidit: eum enim docuit tempus praeteritum, haec omnia fuisse facta temere. Non solum enim non rerardauit animi alacritatem eorum, qui crederant: sed etiam magis auxit, eamque effecit maiorem & vehementiorem. Carbones, inquit, substernebant: illi autem currebant, tanquam ad rosas. Ignem accendebant: illi vero tanquam in fontes aquarum frigidarum seipsos proieciabant. Latera caedebant, & profundos in eis sulcos faciebant, & riuos sanguinis deducebant: illi autem gloriabantur, tanquam auro omni ex parte circumfluentes. E praecipitijs iaciebant, & in mare demergebant: illi vero non tanquam in profundum descendentes, sed tanquam in ipsum caelum ascendentes, ita affecti erant, exilientes & exultantes, & tanquam in sacra pompa choreas ducentes, & ludentes in prato herbido. Ita arripiebat vnusquisque cruciatus, non tanquam cruciatus, sed tanquam vernos flores carpentes, & coronas contexentes, & insigni animi sui alacritate meos praueeniebant cruciatus.

Quid ergo, inquit, nunc fuerit agendum? Abscindam ne eius caput? sed fit id, quod habet in votis, & discipuli per facta maiorem accipiunt adhortationem. Sepè enim eos admonuit, hanc mortem, quae est ad tempus, non esse mortem, sed migrationem & requiem: oportere decessum despiciere, & solam complecti animam. Si ergo caput abscidero, & forti animo tulerit, quod acciderit, ipsos per facta docebit apertius, quod mortem sic oportet despiciere: & eorum magis eriget spiritus, & mortuus eis inspirabit maiorem animi alacritatem. Propterea ergo linguam amputauit, ut priuati voce, qua fruebantur, martyris discipuli, & defecti eius admonitione, fierent timidiore, & ad priorem redirent angorem & dubitationem, non habentes, qui eis animum adderet, neque qui excitaret & armaret.

Considera autem mihi diaboli malitiam. Herodes quidem abscidit caput Iohannis: hic autem non caput, sed solum linguam. Quamobrem? Si abscidero caput, inquit, & fuerit mortuus, recedet non videns interitum suorum fratrum: ego autem volo eum facere testem lapsuum & calamitatis suorum militum, ut dolore enecetur, videns quidem labentes, non potens autem manum porrigere, & non valens eis ea, quae prius, consulere, ei voce exacta simul cum lingua. Sed qui comprehendit sapientes in sua astutia, inuentum conuertit in eius caput: & non solum non priuauit consilio, sed eos etiam magis fecit frui adhortatione, & esse spiritalioris doctrinae participes. Nam cum hoc obtinuisset diabolus, vocatur decetero medicus ad sectionem, & fit licetor pro medico: non id corrigens, quod morbo laborabat: sed id, quod erat sanum, corrumpens. Et cum linguam exemisset, non potuit simul cum ea vocem eximere: sed carnis quidem abscissa fuit lingua: virtus autem diuinae gratiae, aduolauit ad os beati Romani: & natura quidem amisit suum membrum, ferro id cogente: Dei autem gratia non fuit vocem cum ea excidere. Vnde etiam decetero discipuli fruebantur magis spiritali doctrina, non humana voce, cuiusmodi prius, verba audientes: sed diuina quadam & spiritali, & quae nostram superabat naturam: & supernè quidem omnes concurrebant Angeli, infernè vero homines, vnusquisque os sine lingua videre cupientes, & audire sic loquens, erat enim re vera admirabile, & praeter opinionem, diabolo quidem magnum afferens dedecus, magnam autem martyri gloriam, discipulis vero plurimam consolationem, & magnum argumentum patientiae. Hic enim Deo mos est vel ex alto repetitus & à principio, quaecunque contra nos consarcinaret diabolus, ea in

Multos sua oratione confirmat.

Malitia diaboli.

Martyri ad pariendum pro Christo alacritas.

Mors electori, non mors sed requies est dicenda.

Matt. 14.

1. Cor. 3.

Lingua martyris excinditur, & tamen loquendi facultas ei manet.

Pp caput

TRIVS
ober
ober
RVIII
5

caput illius conuertere, & ad nostram salutem redigere.

Gen. 3.
Dei erga
hominis
benignitas.

Mihi autem hoc quoque considera: Ille hominem eiecit à paradiso, & Deus cælum aperuit. Ille ipsum expulit ex imperio terreno: Deus autem ei dedit regnum cælorum, & in throno regio nostram fecit federe naturam. Sic dat Deus semper dona maiora ijs, quibus diabolus conatur priuare homines. Hoc autem facit, illum quidem reddens tardiores ad nobis parandum insidias: nos verò docens, nunquam timere eius machinationes. Quod quidem factum est etiam in martyre. Quia enim voce existimauit se eum esse priuaturum diabolus, multo maiorem & præclariorem ei Deus est largitus. Non erat enim eiusdem momenti, cum lingua loqui, & sine lingua. Nam illud quidem erat consequens, & commune omnibus: hoc autem erat supra naturam, & eius solius proprium. Quamquam etiam si fuisset mutus martyr post linguæ abscissionem, sic quoque ei fuisset impletum certamen, & parata esset corona. Nam quòd victus esset, erat maximum & apertum argumentum, quòd linguam amputàrit. Si enim non timebas linguam martyris, ò scelerate & execrande diabole, cur eam abscidisti? Quamobrè non dimissisti argumentum decertationum, sed occlusisti stadium? Quemadmodum enim, si quis lucetanus deinde accepisset plagas, quæ verbis explicari non possunt, & non valens deinceps amplius resistere, iusserit abscindi manus athletæ, & sic eum percutiat, non est opus amplius alia probatione ad decernendam victoriam ei, cui fuerint manus abscissæ: ita etiam in martyre apertissimum omnium argumentum victoriæ aduersus diabolus, fuit linguæ eius amputatio. Nam etsi lingua erat mortalis, quoniam tamen ei vulnera dedit immortalia, propterea in illam ingentes omnino efflauit spiritus: sibi quidem maius afferens dedecus, martyri autem coronam faciens splendidiorum. Quomodo enim est mirabile, arborem videre sine radice, & fluium sine fonte: ita etiam vocem sine lingua.

Imbecillitas diaboli.

Contractos, qui negant corporum resurrectionem.

Vbi ergò sunt, qui non credunt corporum resurrectioni? Ecce vox mortua est, & reuixit: & vno momento temporis vtraque facta sunt. Quamquam hoc longè sit maius, quàm corporum resurrectio. Nam illic quidem subiecta est natura corporum, compositio autem solùm est dissoluta: hic verò fuit sublatum ipsum vocis fundamentum, sed tamen rursus facta est splendidior. Quamquam si à tibia linguas abstuleris, iacet inutile deinceps instrumentum. Sed non sic tibia spiritalis: sed etiam si sit lingua priuata, non solùm non erat muta, sed etiam modularis: emittebat cæm, & magis mysticum, & cum maiori admiratione. Rursus quoque in cithara si quis plectrum solùm eripuerit, fit ociosus artifex, ars inutilis, & inane instrumentum. Hic autem nihil eiusmodi, sed contra omnino. Os enim erat cithara, lingua plectrum, anima artifex, cõfessio verò ars. Plectro tamen ablato, lingua, inquam, neque artifex, neque ars, neque instrumentum euasit inutile, sed omnia suam virtutem ostenderunt. Quis hæc fecit? Quis hæc ostendit admirabilia, & quæ sunt præter opinionem? Deus, qui solus facit mirabilia. De quo dicit Dauid: Domine Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra? Quoniam eleuata est magnificentia tua super cælos. Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem. Atque tunc quidem ex ore infantium & lactentium, nunc autem ex ore elinguium. Tunc natura immatura, nunc os lingua defectum. Tunc erat in pereris mollis radix, sed fructus perfectus: Hic autem & ipsa radix erat ablata, & non prohibebatur fructus generatio: est enim vox, fructus linguæ.

Psal. 71.

& 137.

Psal. 8.

Num. 17.

Sunt reuera magis admirabilia posteriora prioribus. Etenim nè his fidem non adhibeatis, illa propterea præcesserunt, vt in his non conturbemini, cum in illis fuerit assuetus animus. Propterea hæc euenerunt, vt illa, quæ latent & sunt vetera, credantur ex manifestis & ijs, quæ recens facta sunt. Sic aliquando Aaronis virga tunc germinauit? Quoniam erat designatus sacerdos. Quam autem de causa nunc germinauit os martyris? Quoniam blasphemia & maledictis in cessabatur magnus Pontifex Iesus Christus. Vide ergò, quanta sit miraculi cognatio & excellentia. Quomodo enim virga illa non vnita radici, nec ex terra trahens humorem, sed defecta ea, quæ illinc proficiscitur, suppeditatione, & perdita vitali & frugifera virtute, repente ostendit fructum: ita etiam hic quoque vox priuata radice, & vim non habens ex instrumento, in sicco & sterili ore repente germinauit. In hoc quidem cognatio, in alio autem excellentia. Inter vtrunque enim fructum multum.

sum interest. Nam ille quidem erat sensilis, hic autem spiritalis, & ipsos calos aperiens ei, qui tunc eam vocem ediderat.

Pro his omnibus gratulemur martyri, glorificemus Deum, qui hæc facit miracula: imitemur conserui patientiam, gratias agamus Domino pro gratia: accipiamus ex ijs, quæ dicta sunt, sufficientem consolationem in tentationibus: & Dei, qui nos fecit, potentiam & curam admirantes ac prouidentiam, omnia ex nobis afferamus, & quæ ex eo sunt, omninò consequentur. Seu homines, seu dæmones, seu ipse diabolus aduersus nos depugnet, nihil proficient ij, qui nos oppugnant: modò ostendamus nostrum promptum animi studium, & quæ à nobis afferri oportet, omnia afferamus. Sic enim & Dei attrahemus auxilium, & in vita futura magna fruemur gloria & salute. Quam detur nobis omnibus consequi gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi: cum quo patri simul cum sancto spiritu gloria, honor, potentia in secula seculorum, Amen.

Vt possim
vincere ho-
stes omnes.

VITA SANCTI MAXIMI EPISCOPI MOGVNTINI, IVSSV REVERENDISSIMI ET ILLVSTRIS-

Simi Alberti Archiepiscopi Moguntini, à Iobanne Tritthemio, prius Spanheimensi, tum verò ad S. Iacobum Vuirciburgensi Abbate, conscripta. Nos eam in capita distinximus.



O tempore, quo Liberius Papa sub gravi persecutione Noueb., 12. Arrianorum sanctam Romanam gubernabat Ecclesi- Cap. 1. am, sanctus Lucius Anneus, patria Romanus, apud Moguntiam, nobilem Germaniæ urbem, decimo octauo pontificatum annis tenuit ferè vndecim. Quo feliciter vita defuncto, sanctus presbyter Maximus communi voto populi fidelis in Episcopatu succedens anno Dominicæ natiuitatis trecentesimo quinquagesimo quarto, Indictione Romanorum duodecima, præfuit annis, vt Megefridus refert in Chronicis, quatuor & viginti, sub Arrianorum persecutione grauissima, temporibus videlicet Theodomeri & Clodionis Regum Francorum: quo tempore Dagobertus Genebaldi filius, Dux Francorum orientalium apud Vuirciburg, Rheno transmissio, Moguntinos in odium Romanorum grauiter afflixit: urbem quoque Treuironum, quæ tunc parebat Romanis, obsedit, cepit, spoliauit, incendit, funditusque subuertit. Annis quippè nongentis bellum cum Gallis atque Romanis Franci Reges habuere continuum, quousquè tandem victores eorum effecti, penè totam Europam suo dominio violenter subdiderunt.

Is Megefridus fuit monachus Fuldenis sub Imperator. Othone 2. & 3. scriptor que historiarum libros 24.

Sub his turbationibus Ecclesiæ, multa Christianorum millia propter Catholicæ fidei confessionem, ab infidelibus & hæreticis apud Moguntiam & in omnibus terminis eius crudeliter fuerunt occisa: quorum apud mortales nulla penitus habetur memoria propter malitiam temporum, & penuriam fidelium Scriptorum. Nunquam erant tuti, nusquam satis in urbibus & oppidis securi: quando & gladius ubique sauebat gentilium, & non minus perfidia inualuit hæreticorum. Nam etsi pacem habere videretur Ecclesiæ ab his, qui Romanis principibus fuerunt subiecti, vt abnegare Christum iam tunc nemo compelleretur: Arrianorum tamen intantum illo tempore vesania præualuit, vt nihil aut parùm à persecutione gentium differret. Denique Franci tam orientales, quam illi, qui ad ostia Rheni confederant, occidentales, Gotthicæ quoque nationes & alij pagani, frequentes in Galliam motus & incurfus facientes, Moguntiam, Coloniam, Treuirim, Vuormatiam, Spiram, Argentinam, & alias trans Rhenum vrbes nimia crudelitate sæpius molestabant, nulli parcentes gradui, sexui vel ætati. Quapropter pontifices, & ministri Domini sacerdotes, in quos furor persecutorum crudelius sauebat, in urbibus & vicis publicè non audentes comparere, quotiès persecutio imminebat, cum suis ad nemora successerunt, in speluncis & cauernis montium latitantes, in-

Cap. 2. Catholicorum multorum caedes.

Arrianorum sauitia.

LIBRIUS
ober
ober
RVIII
5

edia, fame ac siti vltra, quam credi potest, afflicti, longum pro fide martyrium sustinebant.

Cap. 3.

Ea tempora beatissimus p[re]sul Maximus incidit, quibus nisi optimus nemo fuit Christianus. Probavit persecutio fidem, & contulit in passione amor Dei constantiam. Beatus verò pontifex, vt Megenfridus est author in Chronicis, ab Arrianis hæreticis multas & atrocissimas insidias & persecutiones pro fide orthodoxa sustinuit, & septies de sua pulsus Ecclesia, trususque in exilium, toties miserante Deo reuerfus est. Nam cum esset vir in diuinis scripturis longè doctissimus, & seculari literaturæ non ignarus, malleo similis, durus redargutor Arrianorum extitit: contra quorum vesaniam non solum verbis, sed etiam scriptis multipliciter pugnavit.

Scripta eius

Scriptis enim, iam dicto Megenfrido testante, Contra Arrianos libros quatuor, De Incarnatione Domini libros duos, De Spiritu sancto libros duos, De constantia fidei Catholicae librum vnum, De martyrio Sanctorum librum vnum, Homilias & sermones multos & viles ad populum. Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad notitiam nostræ lectionis peruenire minime potuerunt. Ciuitas enim Moguntina post mortem eius tertio, sicut & diximus, euersa & funditus destructa fuit. Primum scilicet per Francos, secundò per Vuandalos, & tertio sub Attila per Hunnos: qui & sanctum Aureum pontificem cum Iustina sorore & multis alijs in ecclesia peremerunt. Hæc trina Moguntinæ ciuitatis destructione, haud solum millia Christianorum millia fuerunt occisa, sed etiam nomina eorundem simul & modus cum loco & tempore passionis, ad posteritatis memoriam nequaquam pertinere potuerunt, eò quòd scriptoribus nec opportunitas scribendi fuit, nec locus, vel tempus. Vnde mirandum non est, si & diui P[re]sulis Maximi lucubrationes vel interierint ignibus crematæ, vel alicubi situ lateant aut puluere sepultæ.

Cap. 4.

Eadem est calamitate factum, quòd præter sedecim numero, Ecclesia Moguntina suorum pontificum, qui sanctum Bonifacium Archiepiscopum & martyrem præcesserunt, neque nomina, neque ordinem, neque tempora vspiciam potuit inuenire: cum non sit verisimile, in annis sexcentis quadraginta, non plures extitisse, quam sedecim: nisi quis contendat, oves Christi apud Moguntiam & sapientius & diutius, permittente Deo, pastoris necessario caruisse solatio. Quod si quis asserit, minime probabit. Nos enim contrarium ex Megenfrido facile poterimus comprobare: qui temporibus Othonum clarens in humanis, cum esset omnium Germaniarum diligentissimus compiler historiarum, quadraginta numero fuisse ante Bonifacium in Ecclesia Moguntina pontifices commemorat: inter quos sanctum Maximum non, vt neoterici quidam fecerunt incerti auctores, septimum, sed nonumdecimum extitisse p[re]sulem asserit, beatoque Lucio successisse Anno, ac annis, sicut dictum est, p[re]fuisse quatuor & viginti. Neoterici autem innominati scriptores, Megenfridi Chronicorum notitiam non habentes, sed ecim duntaxat ante sanctum Bonifacium Ecclesiæ p[re]fuisse Moguntinæ pontifices asserunt: inter quos Maximum in ordine septimum locantes, beati Aurei martyris, sub Attila Hunnorum Rege passi, successorem immediatum extitisse contendunt. Sed hoc ratio temporis non admittit. Sanctus enim Lucius Anneus p[re]sul octauusdecimus, moritur anno Dominicæ natiuitatis trecentesimo quinquagesimo quarto.

Megensfridus egestus historiographus.

Indictione Romanorum duodecima, temporibus Liberij Papæ: cui eodem anno sanctus Maximus in pontificatu successit. Beatus verò P[re]sul Aureus Moguntinæ ab Attila passus est sextodecimo Calendas Iunij, anno Domini quadringentesimo quinquagesimo quarto, Indictione Romanorum septima: cui non Maximus, vt ipsi putant, sed Eutropius in pontificatu successit temporibus sancti Leonis Papæ primi. Vides nunc, quòd præcisè centum annorum tempus ab institutione Maximi ad pontificatum, vsque ad passionem beati martyris Aurei intermediat, quòd præter Megenfridum monachum nullus scriptorum Moguntinensium, quos ego legerim, animaduertit. Vnde mihi videretur, scriptores ipsos nominum consonantiam fuisse deceptos, qui pro Anneo, posuerunt Aureum, & Maximum successorem immediatum ipsius Aurei martyris opinati sunt: cuius non Aureus, sed Anneus fuit antecessor, vt ostendimus, centum ante annos.

Cap. 5.

Nam ita summam author inquit memoratus: Anno Dominicæ natiuitatis octogesimo Crescentis à Roma directus in Germaniam, primus Moguntinensium Episcopus ordinatus est, & p[re]fuit annis duobus & viginti, vir magnæ sanctitatis & mat-

Caralogus Episcopi Moguntinensium.

martyrio coronatus. Post quem Marinus annis sex: Crescentius aut praefuit annis octo decem: Cyriacus annis quatuordecim: Hilarius vir sanctus & martyr, annis viginti: Martinus annis quatuordecim: Celsus martyr, annis vigintiduo: Lucius annis decem: Gorhardus vir sanctissimae vitae, annis quindecim: * Suffronius vir sanctus, annis octo: Herigerus martyr, annis quatuor: Rutherus martyr, annis viginti: Auitus vir doctus atq; sanctissimus, annis vigintiduo: Ignatius martyr, annis tredecim: Dionysius vir sanctus, annis vigintifex: Ruthbertus, annis duodecim: Adelhardus vir sanctus, annis decem: Anneus Lucius, annis octodecim, vir Apostolicae atq; sanctissimae vitae: Maximus (de quo nobis est sermo) praefuit annis vigintiquatuor: Sidonius, annis nouendecim: Sigismundus annis sex: Lupoldus vir sanctus, annis septendecim: Nicerius annis octo: Marianus annis decem: Aureus martyr, annis sedecim. Post quem sanctus Eutropius praefuit annis vigintitribus. Post quem ordine suo usque ad sanctum Bonifacium exclusiue, adhuc quatuordecim pontifices extiterunt in Ecclesia Moguntina, quorum ista sunt nomina: Adelbertus, Radherius, Adelbaldus, Laudfridus, Ruthardus, Sidonius secundus, Vuilibertus, Ludegarius, Ruthelmus, * Ruthuualdus, Leouualdus, Richbertus, Geroldus & filius eius Vuilibes laicus, per Carolum Martellum maiorem domus Francorum, ea ratione pontificatu Moguntino donatus, sicut & Milo filius sancti Luduini Archiepiscopi parit Treuitorum, & alij multis alijs per Galliam, vt bello interessent cum illo contra Saxones, Francorum dominio rebelles. Verum non multo post Vuilibes laicus, ignarus diuinarum scripturarum, propter venationes & homicidium sententia Gregorij Papae secundi fuit depositus, & sanctus Bonifacius monachus & presbyter, anno Domini septingentesimo vicesimo, Indictione Romanorum tertia, in eius locum praesul Moguntinae Ecclesiae primus & quadragesimus ordinatus: quem Zacharias Papa Romanus postea in Archiepiscopum eiusdem Ecclesiae sublimauit. Haec ideo mihi prae mittenda necessario videbantur, ne quis eorum, qui olim ista lecturi sunt, a Moguntinis schedulis discordantem me, aut mendacem existimare velit, aut sine auctore certo ab aliorum opinione temere discrepantem. Stultum nempe foret, Megenfridum certum, fixum & solidum praeterire scriptorem, & incertorum schedulas sequi recentium. Propterea iam nominati scriptoris decreuimus inhaerere vestigijs, & incertas neotericorum sententias praeterire.

for. * Sophronius

* Luthuualdus

S. Bonifacius praeficitur Ecclesiae Moguntinae.

Cap. 6. S. Maximi patria.

Cap. 7. S. Maximus multi proficit in literis.

TRIVS
 9 0 0 0
 10 0 0 0
 RVIII
 5

Maximus igitur beati Lucij Annei presbyter, & in ministerio verbi Dei socius, natione Germanus, patria Moguntinus, & religione Christianus fuit. Cuius temporibus adhuc Romani, sicuti & prius a multis retro annis, Moguntiam, Treuirim, Coloniā, Vuormatiam, Nemetim, quae nunc dicitur Spira, cum magna parte Galliae suo dominio tenebant, licet a Francis Germanis, Teutonibus, Saxonibus, Bavaris atque Thuringis incursiones multas & frequentes paterentur, nunc victi, nunc autem victores. Qui more veterum nimis cupidi ampliare dominium, eas quas superauissent gentes, & moribus, & legibus, simul ac literis vti Romanis compellebant, quo potentiores ceteris esse videretur. Vnde Germani, circa litora Rheni commorantes, & Galli tandem victi a Romanis, eorum & linguam susceperunt, & modum scribendi, scholas instituerunt publicas per vrbes, in quibus Romano- rum exemplo, filij ciuium atque nobilium, literarum studijs imbuerentur. Insuper quo rectoribus abundantius complacerent Romanis, praetermittentes nomina suae gentis auita, natis suis vocabula & Graeca imposuerunt, & Latina: quanquam id postea conuerit ad Christum fecerint multi non ob metum vel dilectionem Romanorum, sed pro reuerentia potius & amore sanctorum Apostolorum, ac Saluatoris Iesu Christi martyrum. Hoc dixerim, ne quis praefatos Ecclesiae Moguntinae pontifices, propterea natos vel Graecos existimet, vel Romanos, quod eos illorum nominibus quandoque inuenerit nuncupatos. Variantur hominum cum tempore mores, mutantur nomina, & studia mentium continua volubilitate feculorum alterantur.

Beatus Maximus, testante Megenfrido, honestis & Christianis parentibus ortus, in vrbe Moguntina, more gentis adhuc puer studio deputatus est literarum: in quo cum tempore adeo profecit, quod sibi coetaneos penes omnes superauit. Erant in tempore illo plures cum Christianis mixti gentiles, & quemadmodum persecuti- one cessante nemo paganum cogebat fieri Christianum, ita nec quisquam impel-



lebat credentē abnegare vel deserere Christū. Multi tamē inter Christianos surrexerūt heretici: inter quos Arriani, principū Romanorū fauore suffulti, multas intulerūt veris Christianis persecutiones & molestias. Vndē cum publicē nō semper liceret metu hereticorū, fideles quiq; filios suos in priuato fidē seruare constantē orthodoxam vsq; ad mortē docuerūt. Sic nimirū & sanctus Maximus in his, quae pertinebāt ad fidē & veram religionē, tēneris ab vnguiculis parentū & sacerdotum magisterio sufficienter instructus, in virum cum tēpore magnū creuit, atq; meritis & doctrina gloriosum. Mox enim, vt per atatem sapere ac intelligere cepit, diuina miseratione prauentus, non minū, quā gratia semper comitatus, Deo fetotum obrulit, pro cuius amore cuncta huius mundi blanda & dulcia contempfit.

Omnia blāda & dulcia huius mūdi contempnit.
Cap. 8.
Officia Clerici.

Consuetudo fuit illo in tempore, valdē necessaria clericis ac sacerdotibus, solum Deo vacare, sacro ministerio verbi & orationis insistere, ad fidem & iustitiam populum non minū exemplo bonae actionis, quā sanctae praedicationis verbo edicare, mundi honores, diuitias quoquē & omnes voluptates mortuorū carnis vitare, & Christū opere & sermone super omnia veraciter amare. In quo viuendi genere beatus Maximus in clericatu suo perseueranter enituit, & breui carceris perfectionis in se normam dedit: merito sanctitatis fuit admirabilis, & diuinarum scripturarum interpres & doctor insignis. Propter quod ordinatus à beato pontifice Adelhardo clericus, vitam per omnia duxit Apostolicam, multorumq; corda verbo & exemplo in diebus suis ad Dominum conuertit. Adelhardo post hęc vitam defuncto, beatus Lucius Anneus in pontificatu succedēs, praefuit annis decem & octo, vir magnarū in Christo virtutū, cui sanctus ipse Maximus stabili semper charitate adhaesit, & innumeras Arrianorū persecutiones pro defensione Catholice fidei sustinuit, sed adiutorio Saluatoris nostri Iesu Christi feliciter vbiq; triūphauit.

S. Maximus
et Clericus.

Cap. 9.
Lucius Anneus perimitur ab Arrianis.
Maximus ei succedit.

Postremò tamen sancto Lucio Anneo pro fide orthodoxa in exilio apud Phrygiā strangulato cū duobus presbyteris Paulo & Crescentio, subordinatione & iudicijs Arrianorū, beatissimus presbyter Maximus, quē pro confirmandis in recta fide populis apud Moguntiam ordinatione diuina reliquerat, fidelium omnium voto cōmuni praeful Ecclesiae iam dictae nonus decimus constituitur, & praefuit in tribulationibus hereticorum multis, quatuor ferme annis atq; viginti. Facta sunt haec, vt supra diximus, anno Dominicae natiuitatis trecentesimo quinquagesimo quarto, decima die mensis Iulij, Indictione Romanorū duodecima. Ordinatus autem pontifex in Ecclesia Moguntina beatissimus pater Maximus, per omnia se studuit exhibere Domino ministrū irreprehensibilem, paratus amore Dei pro salute fidelis populi non solum persecutiones sustinere & carceres, sed mortem quoquē, & si quid morte esset crudelius, quod ei posset occurrere. Vitā in omni puritate ducens contínuauit Apostolicā, mundi rebus pauper & modicus, virtutibus diues, humilitate profundus. Qui cū esset vir tam in diuinis scripturis, quā in secularibus scientiis multum peritus atq; doctissimus, hoc summè operè curabat in primis, vt vita constaret eius doctrinae cōformis, nē alijs bona praedicans, ipse reprobis efficeretur. Corpus proindē suum ieiunijs, abstinentia multa, & vigilijs penè continuis pro Christi Saluatoris amore castigauit, sanctis orationibus, & praedicationi salutaris doctrinae verbi Dei sine intermissione, quotiēs opportunè licebat, intentus.

Docet suos non minus factis, quam verbis.

Cap. 10.

Per vicos circumibat & vrbes, vt plurimum Apostolorum exemplo pedibus nudis, presbytero, diacono & subdiacono comitantibus, & cunctis per gyrum populis opportunè & importunè fidem Christi, quanta potuit sedulitate, praedicauit. Fide, actione atque virtute maximus pontifex coram Deo & cunctis fidelibus extitit, qui nihil in hoc mundo aliud, quā Dei honorem & salutem proximi quaesuit. Meritis desiderio semper in Deum fuit eleuatus, quippè qui se huic mundo peregrinum & nouit, & exhibuit, & propterea nulla rerum temporalium cupidine vel occupatione detentus, vel implicatus fuit. O tē verè beatum, quaterq; beatissimum pontificem, cui Deus omnia solus extitit, qui mente simul & animo nihil aliud quā Dominum curauit, cuius etiam in amore semper occupatum se ostendit. Amator enim Christi cū esset seruidus, omnia pro honore caduca contempfit authoris patris & filij spiritum. Electus Dei pontifex, minister Christi sobrius, vir sanctitatis maximus, virtute nitens abintus, contempfit quicquid cernitur, quod non tangitur, sed pura mente colitur. O decustu pontificem, diuini cultor numinis qui

Innocentius
S. Maximus

ST

DE S. MAXIMO EPISCOPO MOGVNTINO.

in mundi fordibus, Christo vixisti splendidus: Adesto mitis omnibus, te mente re-
tolentibus, nos soluens tuis precibus nostris à sceleribus. Non est eo tempore in-
uentus apud Germanos pontifex doctior sanctiorque præsule Maximo, qui tanta
sub innocentia & eruditione scripturarum legem conseruaret excelsi: quoniam
& hereticorum errores verbis & scriptis constantissimè redarguit, & fundatus su-
pra firmam petram diuini amoris, nullas eorum persecuciones formidauit. Septies
tempore sui pontificatus ab impijs Arrianis vrbe Mogütina pulsus est, septies quo-
què diuina prouidentia restitutus, nunquam attradatus mente, nunquam deiectus
animo, nunquam victus aut superatus.

Sanctitas
& eruditio
eius.

Septies pel-
litur à sede
sua.

Cap. 11.

Nam cum esset diuina miseratione præuentus & illustratus, vnum Deum con-
substantialem & coæternum semper patrem & filium & spiritum sanctum asseruit,
& sanctam indiuiduamque trinitatem personarum vnus incomprehensibilis &
& imparibilis Dei constanter vbique prædicauit. Pro huius verò catholice ortho-
doxæ que fidei assertionem tuèda nec mortem timuit, nec vincula, carcerem aut exi-
lium subire formidauit. Docuit publicè, cum licuit, populum: docuit que, si aliter
non potuit, occultè gregem Domini, suo ministerio cõmissum: docuit verbis, do-
cuit scriptis, patrem & filium & spiritum sanctum in trinitate personarum vnū esse
Deum, in quo nec maior sit, nec minus, quemadmodum neque prius, neque poste-
rius. Enimverò nec pater maior est filio aut spiritu sancto, nec minor: sicut neque
prior, neque posterior: quoniam trinitati personarum Deitas vna conuenit, nec
tamen trina personarum existentia vnitatem confundit. Beatus ergo præsul Maxi-
mus, & apud omnem posteritatem fidelium sempiterna memoria iurè venerandus:
qui spiritu illustrante diuino, per fidem in vera humilitate sanctissimæ Trinitatis
incomprehensibile mysterium commeruit fideliter suscipere, quod Arrius mente
in superbia elatus & arrogantissimus, nulla potuit ratione penetrare. Obscuratum
est insipiens cor omnium Arrianorum: qui, cum essent stulti, superbi & nimium
arrogantes, sapientissimos se omnium æstimabant.

Docet verã
& catholicã
de S. Trini-
tate fidem.

Arrogantia
Arrianorũ;

Cap. 12.

Cum autem beatissimus Christi præsul Maximus in confessione veræ fidei syn-
ceriter viueret, fideli populo se pontificem per omnia irreprehensibilem exhibe-
ret, fidem quoque orthodoxam gentibus non minùs, quàm Arrianis cõstantissimè
prædicaret, multas illi posterunt infidias, & nihil ampliùs, quàm ipsum eius san-
guinem sitiebant. Sed protegente misericordia Domini famulum suum, permissi
non sunt illum, quod maximè cupiebant, occidere, quauis id ipsum sæpè iteratis
vicibus pertentassent. Megefrido, sicut diximus, protestante in Chronicis de tem-
poribus gratia, septies eum non sine iniurijs multis & contumelia manifesta, cum
quibusdam clericis extra Moguntinam ciuitatem eiecerunt, verberatumque, sæpius
crudeliter, interficere minime potuerunt. At ille semper gaudens recessit ab vrbe
cum plerisque discipulis suis, religiosissimis viris, Sidonio, Achatio & Clemente
presbyteris, & alijs, quorum nomina præfatus nõ commemorat author, Deo gra-
tias agens omnipotenti, quoniam dignus est hãbitus pro recta fide & nomine Iesu
contumeliam pati. Reliquerat tamen semper è clericis in ciuitate, vel propè, pre-
sbyteros quosdam, zelo Christianæ fidei constantes, qui saltem per vicos & domos
circumstantes, occultè præmonerēt Christi fideles, vt sese ab Arriana impietate so-
licitè custodirent. Quoties enim publicè, sicut dictum est, vtiliter & fructuose præ-
dicare verbum Dei non permittebantur in vrbe, secretiùs id facere vel in domi-
bus fidelium nocturno tempore clausis, vel in nemoribus & latibus montium
cogebantur ad tempus. O quantis virtutibus Christianorum fides eo in tempore
claruit, quæ tantis aduersitatum indefinenter agitata procellis, nõ solum vinci aut
superari non potuit, sed in tribulatione dilatata, conualescens quotidie, seipsa tan-
to facta est constantior, quanto gentiliū vel hæreticorum persecutione ampliùs
premebatur.

Multa ab il-
lis patitur
S. Maximus.

Cap. 13.

In tempore
nostro
temporum.

Quid nos miseri nimiumque tepidi, & propterea inutiles Christi sacerdotes atque
ministri fecissemus, si nos illis contigisset vixisse temporibus? Putasne tenuissemus
in tanta persecutione constantiã, qui nullã aut paruam seruamus in pace discipli-
nam? Quis in tribulatione vitam pro fide Christi exponeret, qui pro eius reuerentia
& amore in pace temperare non vult à vitijs & voluptatibus moritura carnis? Aut
quãdo mortem pro defensione religionis suæ in persecutione hereticorũ patien-
ter susciperet, qui pacem habens optimam, eius quam profitetur institutionis fidei

TRIVS
9000
10000
RVIII
5

Biennio post
hanc edi-
dit historiam
Tritheimi,
hoc est 17.
orta est ha-
resis Luthera-
na.
Esa. 1.

Psal. 13.

Fuerunt etiam
tunc templa
pulcherrima
& ar-
tissima.

ST

normam & praecepta salutaria negligit custodire? O morum ingens diuersitas, quantam cum tempore meritorum dissimilitudinem inducis mortalibus? In diebus illis sancta mater Ecclesia pacem bonam in multitudine fidelium habebat interius, licet maximas persecutiones infidelium crebro exterius pateretur. Nunc autem pacem ab haereticis & paganis est consecuta exterius, sed quanta patitur interius aduersa in prauis moribus filiorum, nemo est, qui sufficienter possit exprimere. Nam, ut propheta dicit, Omne caput languidum, & omne cor mœrens. Non est in corpore militantis Ecclesia, ut olim patris fuit temporibus, vera salus à vertice capitis vsque ad plantam pedis. Omnes à feruore catholicae fidei declinauerunt, inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Heu qualis comparatio hanc sacerdotum Domini nostrae tempestatis ad illos, qui in Ecclesia patris floruerunt temporibus, quando, ut parabolicè loquar, ipsi sacerdotes erant aurei: calices verò, in quibus Domino sacrificabant, lignei, vitrei, siue de cupro, aut villosi metallo fabricati: corda quoque ministrorum Ecclesiae, cum tunc fuerunt ad ornatum virtutibus, ut merito sanctitatis lucida, cum templa materialia essent humilia, & rara luce tenebrosa. His autem nouissimis temporibus nostris templa sunt amplius pulchra nimis, & fenestrarum altitudine splendida: corda verò sacerdotum & ministrorum altaris ut plurimum ignorantia scripturarum & fœditate scelerum, pro pudor, omnino tenebrosa. Denique aurei vel argentei sunt calices, & si dicere deam, lutei sacerdotes. Unde merito ingemiscens dicere potest sancta mater filium Christi Ecclesia: Heu mihi, quia nunc facta est in pace amaritudo mea amarissima: quoniam quae olim in persecutione paganorum, multitudine iustorum & martyrum florui, his diebus, qui ad pacem sunt mihi, penè tota in paucitate sanctorum & multitudine peruersorum defeci.

Cap. 14.

Matt. 6.

1. Tim. 6.

Sequitur
paupertas
& vita Apo-
stolica.

Sed non sic beatissimus presul Maximus, qui sub persecutione impiorum, fundatus in amore Christi, longè caelestia praeposuit terrenis, diuina humanis, sempiterna caducis. Vitam in egestate peregit Apostolicam, sciens naturam posse paucis esse contentam, si mens Deo credula, bonam adhibuerit in corde voluntatem. Quocirca praepcepto magistri humiliter obediens, non fuit de crastino sollicitus: aurum vel argentum in thecis nunquam reposuit: diuitias mundi fallaces nunquam que siuit vel amauit. Victum, iuxta consilium Apostoli, habens tenuem, & amicum sine curiositate simplicem, fuit contentus, sciens pontificum opes, virtutè esse constantia: & gloriam, salutem & profectum plebis in Domino commissa. Si quid ultra quotidiani victus parci necessitatem forsitan superfuit, in crastinum seruari non permisit, sed in vsum mox pauperum manu propria expendit. Hic (nisi comparationes dicerentur odiosa) in eos libèret exclamare pontifices & ministros Ecclesiae sacrosanctae, quibus de salute animarum populi sibi commissi, nihil aut parum: de ambitione, superbia & cupiditate rerum temporalium, constat summo conamine totum: quibus vanitas est quotidiano in vsum: auaritia semper caeca & inquieta, familiaris: ambitio & contemptus humilium Christi, comes vbiq; & pauperum negligentia, sodalis: fastus dominij temporalis & luxus carnis moritura citius, iungi frequentatione amicus. Verum cum ista nihil ad me pertineant, nolo mihi officium docendi vsurpare alienum.

Cap. 15.

S. Paulinus
Episcopus
Trentiensis
caeditur ca-
pite.

Magna fuit diui Maximi temporibus in Ecclesia Catholica pontificum & sacerdotum Christi persecutio, & multi Arrianorum non valentes impietati resistere, in eorum dogma perniciosum consentientes, haeresi subscripserunt. Ex illis verò, pro fide orthodoxa qui fortiter steterunt, plures fuerunt occisi, alij cum ignominia in exilium deportati, alij verò in montium cauernis & nemoribus latere compulsi. Inter quos S. Lucius Anneus, Maximi, sicut diximus, antecessor, in Phrygia deportatus, posteaquam biennio exulasset, noctu Arrianorum insidijs est strangulatus. Sanctus etiam Paulinus Treuirorum Episcopus, cum ibidem exulasset cum Radiano quodam Episcopo annis quatuor, capite truncatus est anno pontificatus B. Maximi decimo, qui fuit Dominicae natiuitatis trecentessimus sexagesimus quartus, iudictione Romanorum septima. Beatus quoque Hilarius Episcopus Pictauiensis in Gallia, factione Saturnini Arelatensis Episcopi & complicum eius Arrianorum, relegatus in Phrygia, exulauit annis quinque, postea in Gallia redire permittus. Tanta sub Constantio & Constante Romanis principibus eo tempore fuit Arrianis permittenda in vera atq; catholicae fidei assertores sauiendi potestas, quod in sanctorum pontificum

cum Ecclesias, quos vel interemissent, vel procul expulissent, sui erroris complices ordinare Episcopos, gladijs suffulti & armis, qui spiritu sancti gratia penitus fuerunt indigni.

Et quia vnus Episcopi Arrianorum depositio historiam sancti Maximi concernit, operæ precium fore arbitror, gesta rei seriem literis dare. Posterorum licentia Imperatorum Arriani heretici abutentes, quendam è suis hominē scelestissimum, nomine Euphratam, in Ecclesia nunc metropolitana Colonienſi, ad litora Rheni ſtra, Episcopum poſuerunt: qui ſua impietate multos à vera religione ſecum abduxit in errore. Anno igitur Dominicæ natiuitatis trecentefimo ſeptuageſimo quinto, Indictione Romanorum tertia, qui fuit annus pōtificatus beati Maximi Episcopi Moguntini viceſimus primus, adunatum eſt concilium Episcoporum in memorata ciuitate Colonienſi, furor Arrianorum iam tunc aliquantulum per Dei gratiam humiliato & extincto. Vocati ſunt ad ipſam ſynodum plures Episcopi fideles, inter quos iſti numerantur fuiſſe præſentes: Maximus Episcopus Moguntinus, Bonofus Episcopus Treuironum, Victor Vangionum Episcopus, Ieſſe * Nemetensium Episcopus, Amandus Alſatenſium Episcopus, Victorinus Metenſium Episcopus, & alij nonnulli ex Gallia pontifices, quorū nomina memoriæ non occurrunt. Audiens Euphrata tantorum contra ſe pontificum aduētum, fugam iniit: ſed quorundam ciuium Chriſto fidelium industria præuentus, redire coactus fuit. Iam enim occultè pergens, tranſiit Rhenum. Reductus autem, & ſancto cōcilio præſentatus, eius doctrina examini patrum exponitur, & erronea inuenitur. Qui cum eſſet Ariana loquacitate garrulus, plura contra ſanctos patres pro ſui erroris defenſione in medium propoſuit, quæ ſanctus Maximus diſputator Catholicus, veluti aranearum telas ſcripturarum teſtimonio ſubito rationabiliter cōſutauit. Poſtremo vidētes ſancti Patres hæreticum in ſuo errore pertinacem, vt virus peſtiferum à pontificatu per ſententiam depoſuerunt, & nè fidem deinceps maculare poſſet rectè credentium, extra patriam proſcriptum, quantumcyus abire compulerunt.

Cap. 16.

Euphrata Arrianus induitur in ſedem Colonienſem

Synodus Colonienſis.

* Nemetensium

Euphrata deponitur

Cap. 17.

Hiſ apud Coloniam pro Chriſti honore peractis, ſanctus præſul Maximus Moguntiam reuertitur, & ſenio grauatus, paulatim viribus corporis cœpit deſtitui: ſed mente ſana vicens & ſpiritu, nihil iam tunc optabat magis, quàm diſſolui, & eſſe cum Chriſto, quem puro ſemper corde amauit. Cumq; poſt biennij tempus finem ſibi huius vitæ conſpiceret imminere, nè poſt eius de hoc mundo tranſitum ad patrem, in ouile Chriſti lupi proſilirent rapaces, conuocatis ad ſe fratribus, de vnanimi conſenſu omnium, præbyterum quendam Sidonium, per omnia virum Deo charum, Eccleſiæ Moguntinæ poſt ſe futurum designauit Episcopum, qui fuit in ordine pontificum Moguntinensium viceſimus, teſte Megenfrido, & præſuit in multa ſanctitate decem & nouem annis. Maximus autē ſanctiſſimus præſul poſt multa religioſiſſimè geſta, poſt varias pro fide Chriſti perſecutiones & innumeras tribulationes, tandem plenus dierum atque virtutum, ad Dominum feliciter migravit die menſis Nouembris octaua decima, anno pontificatus ſui viceſimo quarto, qui fuit Dominicæ natiuitatis trecentefimus ſeptuageſimus octauus, Indictione Romanorum ſexta. Quo anno poſt ſeram Auxentij mortem, ſanctus Ambroſius Mediolani præſul conſtituitur: qui, cum eſſet in omnibus ſcientijs doctiſſimus, nō ſolum diuinarum ſcripturarum, ſed etiam ſecularium literarum, vitæ quoque merito celeberrimus, breui, miſerante Domino, Eccleſiæ pacem obtinuit, & Arrianos procul effugauit.

Sidonius ſuccedit Maximo.

S. Maximus abit in caſilos.

Cap. 18.

Beatiffimi verò pontificis Maximi corpus, à diſcipulis in eccleſia diui præſulis Hilarij, poſtea nuncupata in Dalheim, vbi ciuitas Moguntina eo tempore legitur fuiſſe conſtructa, debito cum honore iuxta tumbā ſancti Creſcentis primi Episcopi fuit ſepultum: in quo quidē loco humatum permāſit annis quingentis quinquaginta ſeptem, vſque ad tempora Hildeberti, poſt ſanctum Bonifacium Moguntinensium Eccleſiæ Archiepiscopi duodecimi: qui anno Dominicæ natiuitatis nongentefimo triceſimo quinto, Indictione Romanorum octaua, die menſis Martij quarta decima, decem Eccleſiæ Moguntinæ pontificum oſſa de capella diui Hilarij memorata, ſoleni cum proceſſione Cleri & populi, ad eccleſiam monaſterij diui martiris Albani tranſtulit, & in choro ſumma cum reuerentia collocauit. Inter quæ corpus etiam beatiffimi pontificis Maximi, de quo loquimur, annumeratur. Hæc autem ſunt nomina decem Eccleſiæ Moguntinæ pontificum, quorum oſſa præſatus Archi-

Hildebertus Archiepiscopus Moguntinus tranſfert S. Maximi & aliorum reliquias.

TRIVS
9000
10000
RVIII
5

Archipræsul ex Dalheim transfuit ad sanctum martyrem Albanum: Crescentis primi Episcopi, Marini secundi Episcopi, Gothardi noni Episcopi, viri quondam sanctissimi, qui sua prædicatione multa paganorum millia conuertit ad Christum: * Suffronij decimi Episcopi, equè viri per omnia sanctissimi: Maximi, de quo nobis sermo est, decimononi Episcopi: Sidonij vicesimi Episcopi, doctoris gentium insignis, & verè sanctissimi: Sigismundi vicesimiprimi Episcopi, per omnia sanctissimi: Ludegasti Episcopi tricesimiquarti, magnarum virtutù in Christo viri: * Ruthwaldi tricesimiseptimi pontificis, Christianissimi per omnia in Domino viri: Leonaldi Episcopi tricesimiseptimi, viri quoque sanctissimi. De hac sanctorum translatione pontificum quidam eo tempore carmine sic scriptum posteritati reliquit:

A Bonifacio, meruit qui pallia, primo,
Is pater Hiluertus Archipræsul duodenus,
Comperiens ossa patrum veneranda relicta
Intra basilicam nunc Hilarij sacrosanctam:
Equibus hinc denos transevit in ordine priscos,
Vt locus insignis conseruet pignora dignis:
Attendens merita, simul ipsorum pia gesta:
Huic vt confratres Aureo collaterales
Efficit, & tumulo stricto concludit in isto,
Christi nongentos X. tèt, semèl V. legis annos:
Vt decimam quartam lucem, vult Martius, addam.

Cap. 19.

Ea translatione decem Ecclesiæ Moguntinæ præscriptorum venerabilium pontificum per Hildebertum Archiepiscopum, sicut præmissimus, facta, remansit in choro sancti martyris Albani apud Moguntiam beati Maximi corpus denuò sepultum annis quingentis septuagintanovem, vsque ad tempora domini Alberti, ex Marchionibus Brandenburgi principis nobilissimi, Moguntinæ ac Magdeburgensis in Saxonia Ecclesiarum insignium Archiepiscopi, atque Primatis Germanorum reuerendissimi. Is Christo deuotissimus Archipræsul, cum cultor, amator & venerator sanctorum Dei maximus esset, reliquias & sacra busta eorum summa cum veneratione semper, vbi licuit, inquisiuit, de puluere cum honore leuans, auro & argento vestiuit: honorem quoque debitum singulis exhibens, eorum memoriam festiuè celebravit. Mox enim vt summi pontificatus duplicem apud Germanos Domino prouidente, apicem suscepit, totum se Christianæ religioni mancipavit, actus Episcopales, præter multorum consuetudinè præsulum, in persona frequenter propria deuotissimè ministravit, ordines contulit, Missas ad altare solenniter sæpiùs decantavit, consecrauit ecclesias, benedixit Abbates, habitum publicè defererebat pontificalem locis atque temporibus suis, & nihil omisit eorum, quæ ad Christiani antistitis * sacrum videbantur pertinere officium. Summa eius delectatio semper in obsequio diuino, in celebrandis ad altare mysterijs sacrosanctis, in ornandis quoque & venerandis magnificè reliquijs sanctorum. Vnde cum anno Moguntini Archiepiscopatus sui primo, Magdeburgensis autè secundo, pro Dei amore & reuerentia sanctorum apud Moguntiam circumeundo sacras more suo visitaret ecclesias, basilicam diui martyris Albani deuotus intravit, & videns decem præscriptorum pontificum sancta corpora sine honore neglecta, autoritate non minus Apostolica quam ordinaria vsus, corpus diui Rabani quondam Archiepiscopi totum, & sancti Maximi Episcopi medium, permissione canonicorum inde abstulit, & in Saxoniam transferens, apud Hallas oppidum in basilica castri sancti Mauricij solenni processionis officio collocauit, anno Dominicæ natiuitatis millesimo quingentesimo quinto decimo, Indictione Romanorum tertia: à transitu vero ipsius beati Maximi, anno millesimo centesimo tricesimo septimo: Ad laudem & gloriam Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, qui viuunt & regnat cum Deo patre in vnitrate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum,
Amen.

for. * Sophronij

* Luthwaldi

Albertus Archiepiscopus Moguntinus.

Summum pontificatù, dicit Archiepiscopatu.

* facti

Transferuntur reliquie S. Maximi & Rabani in Saxoniam.

VITA S. ODONIS PRIMI ABBATIS CLVNIA
 CENSIS, EDITA A IOHANNE MONACHO ITALO, EIVS
 discipulo, qui in Praefatione ad fratres Salernienses, quam breuitatis studio omisimus,
 testatur Hildebrandum virum veridicum, & Cluniacensis coenobij Praepositum,
 in regularibus disciplinis se praepceptorem habuisse, atque ex eo didicisse
 pleraque ex ijs, quae de S. Odone scripserit: immo satis indicat,
 se multa ex ipsis B. Odonis, ea tanquam de altero nar-
 rantis, ore accepisse. Stylū mutauit F. Laur.
 Swius. Sunt autem Libri 3.

LIBER PRIMVS.



DO beatissimus è Francorum stirpe prognatus est, sed
 in aula fortissimi Aquitaniae Ducis Guilelmi educatus.
 Porro decimonono aetatis anno, in vrbe Turonensi
 apud S. Martinum comam posuit, siue tonsus est, &
 Grammaticen edoctus. Postea Lutetia Parisiorum Di-
 alecticam & Musicam didicit à Remigio viro doctissi-
 mo. Tricesimum aetatis agens annum, Burgundiam pe-
 tijt, & illic annis quindecim sub Abbate Bernone vitā
 legit monasticā. Postea verò institutus Abbas, (primus
 Cluniacensis) Francia, Aquitaniae, Hispaniarum & Ro-
 manae vrbis coenobiorum dux fuit & pater humanissi-
 mus. Cumq; Romam venisset, me miserum terrenis implicatum nexibus offendit,
 motusq; misericordia, cum me in suum traxisset rete, ad Ticinēse sancti Petri mo-
 nasterium perduxit, & tempore non multo ab Hugone Rege illic detentus, domi-
 no Hildebrando regularibus me disciplinis tradidit instituendum. Nec diū post
 iterum Romam proficiscens, dignatus est me sibi socium assicere: quemq; ab
 Vrbe discedens, parentibus canonicum eripuerat, postea monachum reduxit. Per
 id tempus iter nobis agentibus, postposito ferè pudore & monastica disciplina, au-
 dacter ceepi ex eo percōtari, vnde ortus esset, quae ei fuissent monasticae vitae initia,
 quae conuersatio: rogauique obnixè, ea mihi exponere nē recusaret.
 Tum ille, vti semper consuuerat, paulisper subtrixit: deinde faciei deterfo ru-
 bore, ab imo pectore ducens suspiria, suam mihi ceepit pertexere originem, sed ita
 tamen, vt sermonem eius lachrymae & gemitus interciperent. Pater, inquit, meus
 Abbo est vocatus: sed mores eius & actus multum discrepare videbantur ab illis,
 qui sunt huius temporis hominum. Veterum nanque historias, & Iustiniani No-
 uellas memoriter tenebat. Ad eius mensam & in conuiujs sermo resonabat Euan-
 gelicus. Si quando lis quoquo modo inter partes extitisset, tanti eius fiebat veritas
 in profrenda sententia, vt vndique ad eum concursus fieret propter eam, qua pre-
 ditus erat, diffiniendi dexteritatem. Quae sanè magnam illi apud omnes concilia-
 uit gratiam, imprimis verò apud fortissimum Ducem Vuilhelmum, qui id tempo-
 ris Aquitaniam obtinebat. Sanctorum vigilias alacriter celebrare consuuerat.
 Noctem verò illam, qua Angelis & hominibus pax reddita est, & Christus Domi-
 nus è Virgine nasci voluit, in silentio cum lachrymis & precibus exiuebat. Inter
 has autem excubias diuinitus in mentem illi venit deprecari Dominum, vt ob
 Virginis partum, filium ipsi donaret. Nec defuit eius precibus benignus Deus, sed
 iam emortuum vxoris vterum prole foecundauit. Et hunc quidem mihi fuisse
 nascendi ordinem, pater ille meus crebrò alijs referre solebat. Porro cum in-
 fans in cunis iacrem, quandoquè ingressus in cubiculum, cum me videret sine
 custode relictum, huc illucq; circumspectans, vt animaduertit adesse neminem,
 è cunis me sublatum manibus tenens, sursum erectis luminibus, Accipe, ait, pue-
 rum hunc gemma sacerdotum, beatissime Martine: moxq; me reponens in-
 tra cunas, è cubiculo excessit: nemini tamen, quid egisset, indicare voluit. Postea
 ablaetatum me cuidam presbytero procul degenti tradidit enutriendum & literis
 erudiendum.

Non. 18. Cap. 1.

S. Odo trās- it in Clerū,

Is Berno ex Comite fa- ctus est pri- mus Abbas Gigniacensi

S. Odonis pater.

Sermo Eua- gelicus in mensa eius legitur.

Odonē pa-rens eius precibus à Deo impē- trat.

Hoc

TRIVS
 OBER
 NOBER
 RVIII
 S

Hoc loco quædam desunt in exemplari, vndè Vita hæc descripta est.

Cap. 2.

S. Odonis
mira erga
S. Martini
deuotio.

Eccè habes, fili, vitæ ortum & initia conuersationis meæ, è quibus facile animaduertis, nihil me boni sponte mea fecisse. Tu interim mihi indices malos mores meos, sed ita tamen, vt Dei misericordiam, qua me ille profecutus est, perpetuò laudes & prædicatione efferre non omittas. Visus est postea beatus vir tanta erga sanctum Martinum animi deuotione feruere, vt præ cæteris sanctis eum diligeret, eiusque protectioni quotidie se commendaret. Illum, vbicumque esset, retinebat animo, ore prædicabat, factis imitabatur. Anni non amplius sex sunt, cum multis viris ecclesiasticis ad sacrum eius corpus vigilias celebrâtib; ipse quoque interfuit. Cuius sint autem eius officij breues Antiphonæ, vt nôrunt omnes, eius verò temporis metes longiores, vellentque illi vsque in lucem officium illud producere atq; continuare, singulas antiphonas ad singulos psalmodum versus non absque multo labore repetebant. Tandem ad beatum virum peruenientes, Diu est, inquit, quantum aduentum prestolamur, pater, vt nos tanto labore leues. Et quia nunc precibus, obsecramus, vt alias nobis è beati Martini domini tui vita antiphonas conficiat, quæ prolixitate sua harum breuissimarum fastidium tollant. Ille verò ait, non modo illas se conficere non posse, sed etiâ ætate impediri ad perdendas eas, si à quouis alio facte essent. Laudauit autem breues illas, & prolixiores fastidiuit. Illis contra asserentibus, si ipsi morem non gereret, offensurum eum beatum Martinum talem etiam excusationem, non nisi quendam superbiæ prætextum videri: vitæ eorum precibus, toto pectore in eam rem incubuit. Tres quoque hymnos in sancti Martini laudem composuit, è quibus vnus hoc habet exordium: Rex Christus, Martini decus &c. Itemque duodecim Antiphonas, mira quadam varietate distinctarum verba vocumq; consonantia ad eò inter se consentiunt, vt nihil in sententia plusve minusve, nihil in symphonie modulationibus dulcius reperiri videtur. Retinentur hæcenus Beneuenti. Nunquam manè, nunquam vesperè beatissimi Martini memoria ab eius vel pectore vel ore recedebat. Audire licebat interdum dicentè illum: O Martine, ô pie, quam pium est gaudere de te. Et hæc quidem oblata opportunitas hæcenus hinc dixisse satis sit: vbi in historia ceperimus progredi, copiosius explicabimus, quæ per illum beatus Martinus effecerit. Nunc interim eò se referat narratio, vndè paulisper aberrauit.

Cap. 3.

Fit Turonensis
canonicus.

1. Cor. 14.

A Virgilij
lectione vt
sit reuocatus.

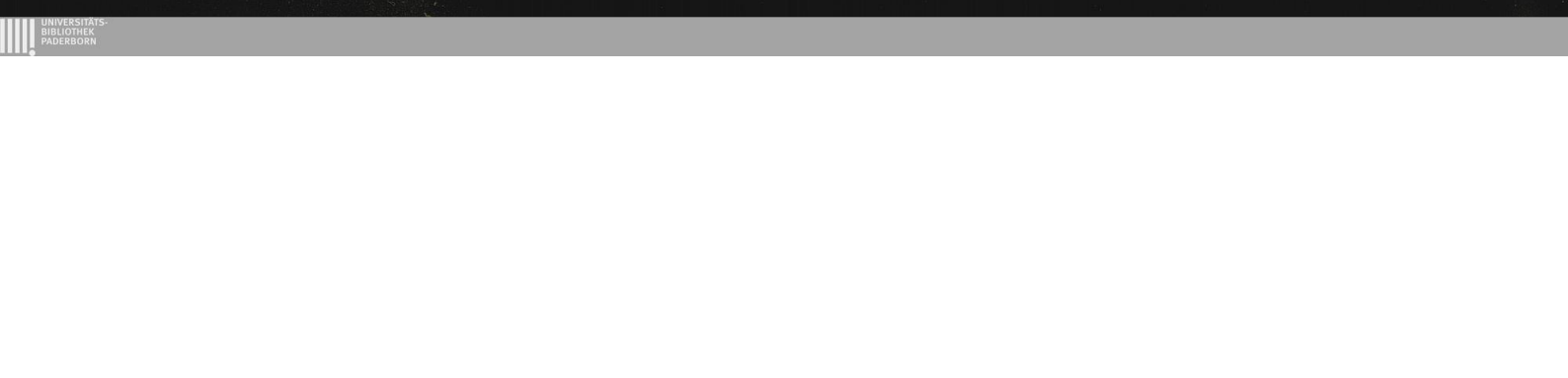
Cap. 4.

Hic non nihil
in exemplari
deesse videtur.
Psal. 38.

Luc. 21.

Anno atatis decimonono Turones se cõferens, in eius æde Clero adiunctus est. Quæ illuc confluerit magnatum turba, quantoque cum apparatu, nè paupertatis eius, quam postea complexus est, iniuriam fecisse videar, malo reticere. Adfuit inter eos etiam Fulco Comes, qui eum enutrierat: ei que Cellam iuxta beati Martini ædem victumque quotidianum è canonicatu illo obtinuit & donauit. Sed amato paupertatis vir sanctissimus, contempta mundi gloria, soli studebat placere Deo. Inter diu lectioni, noctibus orationi vacabat, non ignorans illud. Apostoli: Si quis ignorat, ignorabitur. Per id tempus nauta noster peritissimus, qui nos suo ductu docuit mundi huius transmittere gurgites, cum se vellet Virgilij lectioni dare, in visione sibi vas oblatum cõspexit, extrinsecus quidem valde elegans, sed intus plenum serpentibus, ab ijsque se repente vndique cingi, nec morderi tamen. Experge factus, cognouit serpentes doctrinam siue scripta Poëtarum: vas, in quo latitabat, Vergilij poema: viam, per quam gradiebatur valde sitiens, Christum significare. Libet hoc loco annotare paucis, quam insigni ille postea patientia ornatus fuerit. Reiectis Poëtarum carminibus, cælesti admonitus visione, totum se cõtulit ad lætandos Euangeliorum prophetarumque interpretes & expositores. Interim omnes ferè canonici rabido eum latratu appetunt: Quid agere vis, inquit? Cur opus alienum tibi vendicas? In iuuentute huic incumbere oportuit. Parce iam tibi, & missos fac literarum nodos inextricabiles. At ille, curuato capite, obturatisq; auribus, Dauidicū illud animo versabat: Dixi, Custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, dum cõsisteret peccator aduersum me. Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis. Nec tamen immemor erat Domini illius præcepti & promissi: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Alia patientiæ eius documenta infra commemorabimus. Obiter hîc referam, quantum in eo fuerit rerum labentium contemptus. Laudent qui volunt, expulsores demonum, mortuorum excitatores, alijsque virtutibus celebres viros: Ego minimus omnium, Odonis mei primū patientiam, deinde contemptum facultatum, lu-

ST



...ra animum, in sauramentum monasteriorum, vestes victumque monasticum, Ec-
clesiarum confectam pacem, Regum & principum conciliatam concordiam, tuta
effusa itinera, mandatorum Dei omnium strenuam executionem, perseverantiam
in vigilijs & precibus, curam pauperum, castigationes iuuenū, senum venerationem,
morum emendationem, castum amorem virginum, continentium consolationem,
erga miseros misericordiam, intemeratam monasticorū canonum obseruationem,
denique exempla virtutum omnium pro mea exiguitate celebrabo. Conferebat
tunc bonus Dominus Iesus in paruo loco ex diuersis nemoribus paradisum mona-
chorum, ex cuius fonte irrigaret corda fidelium.

Summa vir-
tutum eius.

Nam contentus vir beatus cellula exigua, ab omnium se mortalium oculis & con-
suetudine subduxit, vt vni placeret Deo: distractisque omnibus & in pauperes distri-
butis, quae secum attulerat, iuxta praecipuum Euangelicū, nihil cogitabat de crastino.
Noctū, nē ab hominibus videretur, ad beati Martini monumentum orandi causa ibat
solus, quod quidem ab illa cellula duobus ferē milliaribus aberat. Nihil autem fe-
rebat secum, cum illuc iret, praeter duas tabellas scriptorias, quas solent scholastici ad
femur appendere. Aderat autem hostis teterrimus, terribilissimus quibusdam eum
impedire volens. A lateribus enim viā erumpebāt vulpes, quae primū à tergo eum
sequebantur, deinde se in faciem illi obijciebant. Sed cum cernerent feruentissimi
iuuenis susceptum iter, animique propositum retardare se non posse, cum gannitu
& hianti ore in eum insiliebant, tanquam iugulaturā eum. At ille nec fugit, nec resti-
tit, sed complicatis cruribus, contractoque collo, humeris tantum & brachijs se tue-
batur. Denique totum corpus eorum dentibus exponens, soli gulae cauebat à morfu
illarum. Ecce autem derepentē lupus adolat cursu rapidissimo, easque profigat,
mansuetusque ei deinceps comes atque domesticus hospes. Quod nē cui absurdum vi-
deatur, legat vitam beati Pauli eremita, à sancto Hieronymo editam: comperietque
leones eius exanimi corpufculo effecisse sepulcrum: legat & alias Sanctorum histo-
rias, & magis etiam admiranda cognoscat. Postea verò sanctus vir continuabat illud
iter suum, & interim, bone Iesu, testimonia tua animo retinens, cantabat tibi illud ē
psalmis: Fidelis es, Domine, in omnibus verbis tuis. Alleuas, omnes, qui corruunt, &
erigis omnes elisos. Tuebatur enim iam lupus hominem, quem deorare solet: &
terrebat vulpes, quae illi terrorem afferre solent. Quas verò tentationes beato viro
exercitari & ingressit malus daemon, nemo (obsecro) à me requirat. Potest hoc bel-
lum visibile vtrunque declarare, quid illo suggerente saepe perpeffus sit inuisibiliter.
Cum autem noctū exiret ē cellula orandi causa, non obserabat cellulae fores, quod
nihil esset intus, quod perderet metueret. Nuda enim cubabat humo, matta duntaxat
substrata, & vestibus, quibus induebatur.

Cap. 5.
Vixit soli-
tarius.
Matt. 6.

Demonis
terriculamē
ta continet.

Psal. 144.
Nota res
admiratio-
ne dignas.

Summa eius
paupertas.

Cum autem diuersos euolueret atque prelegeret codices, in beati Benedicti Re-
gulam incidit: eamque raptim percurrere volens, in eum impigit locum, vbi iuben-
tur monachi dormire vestiti. Sed non satis eius sententiam affecutus, triennio cuba-
uit in vestibus suis, & cum necdum esset monachus, monachorū leue ferebat iugum,
obediens praecipis sancti Benedicti. Iaciebat tunc Dominus Iesus in rudi terra semina
simplicia, fructum centuplicem inde collecturus. Illud verò admiratione dignum
est, quod candorem corporis eius non mutauit atra tellus, in qua cubabat, nec virtu-
tem animi proluxa ieiunia immuerunt. Cum enim superioribus duobus annis loca
sacra, quae extra Romam sunt, cum eo iam sexagenario nos iuuenes inuiseremus, non
solum iter eius anteuertere, sed nec assequi quidem potuimus. Cumque rogarem
eum nimium delassati, vt & sibi & nobis parceret: Certē videris, ait, omni me virtute
defuturum. Longa enim aetas me iam siliernium effecit. Iam viginti anni sunt, quod
talis fui, qualem me nunc conspiciatis. Itā ille gemebundus suam nobis pronuntiabat
imbecillitatem, cum nos non sine multa admiratione eius virtutem & robur suspice-
remus, neque id immerito. Non enim debuit vinci à carne corruptibili, qui corrup-
tionis eius noluit subiaccere. Sed hunc in modum solebat ille paruipendere, quicquid
in seipso virtutis deprehendisset: in primis autem extollebat & praedicabat, si quid in
alio videret boni.

Cap. 6.
Regulae
cap. 21.

Magne vi-
res eius iam
senis.

Observa &
imitare.

Per id tempus iuuetutis suae visitabat media panis libra, & modico fabarum edu-
lio, quodque à Francorum more & ingenio valde alienum est, potu exiguo. Itaque
abiecta corruptibili sarcina, rudis tyrun culus videbatur senum cuneos antecedere, &
in Christo confidens, gloriosam ex hoste praedam referre. Et ita quidē se comparauit,
cū

Cap. 7.
Cibus eius
in iuuetute.

Q9

cū

TRIVS
ober
ober
RVIII
5

Ecclesie Tu
ronensis laus

cum esset apud sancti Martini ecclesiam Turonensem: qui locus virtutum omnium fertilis, miraculis admirabilis, diuitijs copiosus, omnique religione conspicuus est. Et dignum sane est, esse illum admirabilem, qui tanto meruit habitatore perfecti: qui non martyr duntaxat, aut confessor eximius, sed etiam mundi lumen & gemma sacerdotum fuit. Ad eius itaque monumentum Reges properabant, & diuersarum principum nationum, vota sua & munera offerentes. Interea verò ex illis permulti ad beatum Odonem inuisendi causa accedebant: noti, ut notum salutarerent: ignoti, ut

S. Odonis
optima ad-
hortatiões.

eius sibi notitiam compararent. Atque ille ceu fons vberimus omnium explebat desideria, & singulis congruentes proponebat institutiones & virtutum exemplum. Huic castitatem, illi sobrietatem indicabat. Alios ad mundi contemptum inuitabat, alios docebat aliena non concupiscere. Flebat mundum hunc miserimum, eumque cum suis studiosis & sectatoribus breui ruiturum dicebat, Gomorrhiam cum appellans. Hoc cabatur ad amplectendam parsimoniam, ad prauas fugiendas cupiditates, ad ventris edomandam ingluuiem: eos qui ventrem farciunt, libidines fouere dicitans. Pronis in libidinem, draconis illius proponebat præcipitium, qui tertiam

Apoc. 12.

4. Reg. 25.

1. Cor. 6.

Matt. 2.

Iob 41.

Matt. 23.

Resquit
manera.

Cap. 8.

Luteriz
virtut præ-
ceptore Re-
migio.

Visio eius.

partem stellarum post se traxit: Heu, inquit, miseros illos. Ebriosi & comestioni deditis commemorabat, quemadmodum Nabuzardan destruxit muros Hierosalem. Illos, qui molles & masculorum concubitores vocantur ab Apostolo, Herode tyranno longè sceleratioribus aiebat. Quanto, inquit, anima corpore præstantior est, tanto, qui talia admittunt, Herode deteriores sunt. Herodes enim per summam crudelitatem paruulorum trucidauit corpora, sed animas in cælum transmisit: isti & corpora & animas morte afficiunt sempiterna. Lugebat etiam doctorum ruinam: Adspice, inquit, Domine, quia facta est desolata ciuitas plena diuitijs. Itemque: Væ tibi, ait, Behemoth. Proh nefas, aurum tibi sternis ut lutum, & radii solis sub te sunt. Quæ quidem cum illi audirent, si malè sibi essent conscij, terrebantur: si infantes, eius consolatione exhilarabantur. Ità tanquam ex vno eodemque promptuario alij alias sibi capiebant escas. Testor Iesum, nunquam me ab hominis ore cuiuscunque tantam percepisse sermonis suauitatem. Compelebatur in eo, quod Dominus in Euangelio ait de scriba docto, qui instar patrisfamilias profert de thesauro suo noua & vetera. Denique omnes diuino sale conditi, & cælestibus epulis satiati, gratias agentes Deo, ad sua remeabant. Etsi autem multa ei offerent munera, tamen nihil ille recipere volebat. Non enim videbat, qua ratione ab alijs vel exigua posset accipere, qui sua tam multa esset elargitus. Victus aliquando ab eo, quem diximus, domino suo, vel inuitus centum ab illo missos solidos accepit: sed nec momento temporis eos apud se hædere passus est, quamprimum omnes pauperibus distribuens. Cœpit tum alumnus Christi & magistros antecire, & sequi volentibus seipsum exemplum exhibere.

Porro autem Parisios profectus, Dialecticam Augustini perlegit, crebrò etiam versans Marcianum de disciplinis liberalibus: in ijs omnibus præceptore vrens Remigio, cuius iam antè mentio facta est. Deindè Turones reuersus est, rogatus quædam fratribus ipsius studiosis, ut libros Moralium beati Gregorij in vnum volumen redigeret, respondit se id, neque si velit, præstare posse: neque si possit, facere debere. Tantum viri tantum opus, quædam detrahendo, immutare videretur. Illis verò dicentibus, illi operi antè succumbendum, quam sustinendum: satiusque esse, illo penitus relicto, ad alia scripta se conferre, quam sub eo tanquam graui mole opprimi: (Ita enim quotidie hac de re inter se non parùm contendeant, multis quidè id indigentibus: quod tamen constat mihi non aliqua arrogantia ab illis factum, sed Domino disponente, ut lucerna sub modio latens, super montem poneretur.) Illis ergo in prece persistentibus, Odo intra beati Martini ecclesiam nocte quadam solita orationi vacans, somno correptus est, viditque sanctos non paucos cælitis in ecclesiam illam descendere, & cum prius laudassent Dominum, ordine illic consedere: porro vnum ex ijs procedere in medium, sciscitari quemnam illic expectent: illos respondere, beatum Gregorium Papam à se expectari. Id audiens Odo, curiosè huc illucque cœpit circumspicere, scire cupiens, quam ex parte aduenturus sit. Deindè sublatis in cælum oculis, vidit tanquam è cælo venientem beatum Gregorium, vultu forma, moribus longè alijs illis præstantiorem: mox verò illi aduenienti omnes assurgere, flexisque capitibus petere ab eo benedictionem. Tum illum non ad eos vsque descendere, sed in pulpito consistentem, ad se accire ipsum Odonem humi prostratum,

rum, iubereque eum surgere, nec quicquam formidare. Surgens itaque Odo, cernit ad auriculam eius defixum calamum, ut solent qui scriptitant, eumque ipsi porrigere cum his verbis: Age securus, & perface opus tibi iniunctum. Et tuus quidem, quem confecturus es, liber non abolebitur: meus vero aeternum manebit. His dictis, confestim expectatus beatus Odo, intellexit quid illa visio sibi veller. Itaque grāde illud beatissimi Pontificis opus accuratē perlegit, atque ex eo excerpens pleraque, vnum effecit librum: atque ita illorum murmura compescuit.

Intelligit sibi oblatam visionem.

Cap. 9.

Nora quid acciderit Comiti, res ecclesiasticas sibi vendicanti.

cap. 9.

Adhegrinus miles strenuus, adiungit se ad S. Odonem.

Ioan. 5.

Cap. 10.

Regul. cap.

*Enticium

Hic locus in MS. exemplari depravatus sicut per videtur.

Accidit postea, ut Comes Fulco, quem diximus, nescio qua causa est thesauris sancti Martini duo vascula aurea acciperet, & avaritia inescartus atque constrictus, ea nollet restituere. Sed interim grauitur in eum animaduertit Deus, ita ut ad extrema perduceretur. Tum vero ad beati Martini se iubet deportari sepulcrum, & per multa illic promittit munera, nec tamen melius habet. Diutissime vexatus, iam non nisi mortem expectat. Venit autem dominus Odo ad inuisendum eum, aitque illi: Redde miser vascula beati Martini, quae tibi infeliciter usurpasti, & protinus curaberis. Ille vero non ea duntaxat redditurum se, sed & alia donaturum pollicetur, si fiat quod ipse dicit. Mox beati Odonis & aliorum manibus ad sancti Martini portatur corpus: illic ipse humi se prosternit, & confestim se sentit habere melius: & qui illuc venerat aliorum manibus gestatus, suis pedibus recedit. Castigatus est ille, ne deinceps quippiam eiusmodi attentaret, & quae pollicitus erat, fideliter persolueret. Admonuit autem eum beatus Odo, ut mundo huic valesciens, soli Deo placere contenderet. At ille: Mihi quidem, inquit, isthuc frustra iam persuadere conaris: sed habeo militem fidelissimum, armis strenuum, consilio prouidum, Adhegrinum nomine: qui si te audierit, euestigio parebit dictis tuis. quod quidem postea ita factum est. Porro intra paucos dies Comes plane restitutus, domum se recepit: cumque ad eum multi confluerent gratulabundi ob redditam sanitatem, illis exposuit quam dira passus esset, & quam celerem, promittente beato Odone, sanitatem adeptus. Inter alios audiuit haec etiam Adhegrinus, quem iam memorauimus, moxque compunctus corde, rebus suis dispositis, propere se contulit ad beatum Odonem, positaque coma & militia seculari, Christi athleta effectus est. Ea autem omnia, quae ex facultatibus suis ad beatum Odonem atulerat, pauperibus ille largitus est. Manserunt autem simul milites Christi, admodum exiguo tugurio contenti: cumque viderent mundum in maligno positum, eiusque amatores viram sectari illecebris plenam, & in praecipitia feruentem, ad monasticae professionis fastigia quotidie aspirabant. Interim Francie monasteria vel per seipsos, vel per suos exploratores inuisunt: sed non inuenientes locum, in quo possent requiescere, non sine magno animi dolore redeunt ad tugurium suum.

Visum tum fuit Adhegrino, hac causa Romam proficisci. In ipso autem itinere intra Burgundiae fines venit in vallem quandam, quae Balma dicebatur, in qua monasterium erat, non ita pridem a Bernone Abbate constructum. Ad quod cum diuertisset, ab illo officiosissime exceptus est hospitio, ut iubet sancti Benedicti Regula: placuitque ei aliquandiu illic instar hospitis commorari, non quod haberet opus, sed ut mores & instituta illic degentium exploraret. Eius autem loci institutores quendam patrem * Eutyrium sequebantur: cuius quidem vitam hic commemorare nolumus, obitum eius paucis indicasse contentus. Fuit is temporibus Ludouici magni Imperatoris, & illi Regi, & omnibus charus. Cum enim laicus esset, & prophanis literis eruditus, contemptis ijs, unde solet humana fragilitas intumescere, totum se beatorum patrum regulis & institutionibus addixit: atque ex ijs diuersas colligens consuetudines siue instituta, in vnum compegit volumen. Deinde non multo post monachus effectus, usque ad eum Regi charus fuit, ut intra palatium suum illi monasterium construeret. Exaeto autem vitae huius curriculo, circumstantibus fratribus, subito reddidit spiritum. Cumque pararentur exequiae a discipulis eius, vitae redditus est. Illis vero valde admirantibus, in hanc erupit vocem: Deo gratias. Scitis quia his quadraginta non memini me vel semel sumpsisse cibum, nisi prius lachrymatus essem. At hodie omni sublato mœore, consolatus est me Dominus, & inter choros Angelorum tribuit mihi quietis locum. His dictis, rursus animam expirauit. Itaque is pater Eutyrius (sive Enticium) earum fuit auctor & institutor consuetudinum, quae hactenus in nostris monasterijs obseruantur. Quas ubi cognouit vir venerabilis Adhegrinus, patri nostro Odoni eas quamprimum indicauit. Ille vero, sumptis secum centum

TRIVS
OBER
NOBER
RVIII
5

S. Odo sic monachus Gigniacensis.

Cap. II.

Adhegrini brevis histori.

Eccles. 4.

Viso eius.

Satan cum mire infestat.

Cap. 12.

Eccles. 31.

S. Martinus apparet Adhegrino.

Reges Francorum inunguntur.

Adhegrini mira abstinentia.

volu minibus, mox ad illud commigravit monasterium. Adhegrinus autem in quadam se cellulam includens, permisso Abbatis Bernonis, triennio in ea permansit. Patri autem Odoni, cum esset vir literatus, schola prefecluram demandarunt, tricesimum tum aetatis annum agentis.

Volebam equidem cursim sanctissimi patris Odonis vitam perfringere, sed nunc mihi opere precium facturus videor, si etiam aliorum, qui ei socij fuisse, quedam commemorem. Oro autem lectorem, ne id molestè ferat, quandoquidem me non pigeat tantum laborem suscipere. Aequum sanè & rationi consentaneum videtur, ut eorum res gesta, cum illius vita coniungantur, quos ab hoc exilio in patriam reuocauit. Itaque Adhegrinus venerabilis cum bona venia Abbatis petijt solitudinem, & paruatam spelicam illi sibi delegit domicilium. Cum autem aliquando immodicis correptus angoribus neminem haberet, qui eum vel sermone consolaretur, aut patrum ei exempla recitaret, quemadmodum scriptura diuina ait, Vt soli: quia cum ceciderit, non habet subleuantem se: parum absuit, quin in ipsam desperationis foueam prolaberetur. Ecce autem subito ei adstitit vir splendidissimus, blandè ex eo percontans, quidnam haberet, aut quare tanti mororis & perturbationis causa esset. Respondit ille: Posteaquam Domino sine intermissione seruire coepi, nullam ab eo consolationem me percepisse memini. Quare res vehementer affligit animum meum, quod ignorem, num grata sit ei seruitus mea, vel num quandoquè ab eo pro tanto laborum vllam sim mercedem recepturus. Mox ille in collum eius irruens, eum que excolans, Credas, inquit, te bonis Domini nunquam indignum fore. Ità eum consolatus euauit. Alio etiam tempore extra cellulam eum offendit satan, mox que arreptum in immanissimæ rupis præcipitium transtulit, totis viribus eum inde deicere contendens. Quid faceret miles Christi, aut quemadmodum resisteret hosti, qui pedem illi figere non poterat? Cum sic autem in præsentissimo mortis discrimine verteretur, mox illi adfuit beatus Martinus, apprehensa que manu eius: Quidnam est istud, ait, aut vnde huc venisti? At ille: Nescio, ait, domine. Ille verò confirmans animum eius, restituit eum in locum suum.

Ante hoc ferè quinquennium, cum pater Odo Romam proficisceretur, ut monasterium intra beati Pauli Apostoli ecclesiam, sicuti olim fuerat, instauraret, rogante id summo Pontifice, & sanctæ sedis illius ordinibus vniuersis: prius inuicere voluit Adhegrinum, eum que hac de re consulere, cõuenienter illi sententia: Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis. Cum que multa inter se hac de causa disquirerent, de rebus quoque spiritalibus diu conferrent, beatus Odo rogauit Adhegrinum, vt quicquid diuinitus ei per id tempus reuelatum esset, familiariter ipsi indicaret. Memor itaque Adhegrinus pristina sodalitatatis, & amore incensus, illo, inquit, die & illa hora, absoluta Psalmodia, repente ad me venit beatissimus Martinus. Cuius præclara facies & propè vîitata familiaritas, post benedictionem mihi seduriam addidit, habitisque inter nos sermonibus quibusdam, percontabar ex eo, quò tenderet, aut vnde veniret. Respondit ille: Roma venio, & iam proficiscor in Gallias. Ad te autem ex itinere vîstandi causa diuertii. Ego verò gratias illi agens, rogabam, vt vel parumpè dignaretur in tugurio meo requiescere. At ille: Hodie, inquit, Ludouicus Francorũ Rex coronabitur, & ego festino, vt vñctiõni eius possum interesse. Itaque mora omnis mihi importuna est. Et ego, Si ergò abire vis, obsecro, vt mihi benedictionem impertias. Respondit ille: Non indiges mea benedictione. Iam olim enim qui mihi benedixit, idem ipse etiam tibi. Me verò multum urgente, voluit vt ego quoque ipsi benedicerem, alioqui nulla se ratione mihi benedicturum asseuerans. Fuit non parua hac de re inter nos, sed amica planè, contentio. Recusabat ille, quia nolebat: ego autem, quia ausus non eram. Tandem mutua accepta & data benedictione, ille mox abscessit, me que admodum mœstum dereliquit. Sed ad huius rei probandam fidem pater Odo, beatissimus & fîdissimus arbiter, accessit: qui diem illum & horam annotari iussit, diligenter que omnia inquirens, sic facta comperit, vt ille prædixerat. Anni iam, nisi fallor, amplius triginta sunt, quòd ille manentia cremo, Dominicis tantum diebus & præcipuis festis ad monasterium sancti Petri, quòd Clunia cum dicitur, & non nisi duobus ferè milliaribus à Cellula eius abest, se conferens, parum que indè farina, vnde sibi panem conficit, & paucas fabas tollens, mox que ad cellulam reuertens. Vino nunquam vititur, cibos suos nec adipe, nec oleo condit. Perpetuò & calore & frigore afficitur: calore, inter scapulas: frigore,

ST

in manibus & brachijs. Sed iam ad beatum Odonem, à cuius historia digressi sumus, reuertendum est.

Erant in illo monasterio, vbi degebat Odo pater, fratres quidam, quorum vitam & mores declarabit sequens narratio. Ij cum didicissent, beatum Odonem ea causa aduenisse, vt apud illos moraretur & monachus fieret, simulato animo ad eum accedunt, rogant quam ob rem eò venerit. Vbi responsum ab illo est, Omnes nos, inquit, conamur hanc sodalitatem deserere, vt possimus seruare animas nostras: & quia tu huc venis, vt tuam perdas? Illo sciscitante eius rei causam: Nosti, aiunt, mores Bernonis Abbatis? Illo se nescire dicente, Heu heu, inquit, quàm malè ille accipit monachos suos. Repræhensiones eius mox sequuntur verbera, verberibus affectis inijcit compedes, adhibet carcerem & inediam: atque nec sic tamen miseri eius sibi possunt conciliare gratiam. Hæc vt beatus Odo audiuit, animo vacillare coepit, & cunctantius agere. Cernens id Adhegrinus, proslit in medium, & Noli, inquit, Odo pater, trepidare. Sermones isti non eorum sunt, qui eos proferunt, sed illos suggerentis. Non dubites horum ore diabolus tibi esse locutum. Tum illi pudefacti, mox abcesserunt: porro beatus Odo & Adhegrinus suauissimo Christi iugo sua colla supponunt. Hac re permotus beatissimus pater Benedictus, (quippè futurorum prescius) in Regula sua præcipit, vt cum hospite nemo loquatur, nisi cui id permisum sit. Quàm multi enim hac ratione decepti in sanctæ conuersationis primis initijs, amisso spiritus seruire tepuerunt, & retrò abièrunt? Eri autem iubet scriptura, vt probentur spiritus, si ex Deo sint, non tamen debet eiusmodi esse probatio & exploratio fidelium & quærentium Dominum. Videmus Deum per prophetam illis, qui sancti spiritus calore accensi sunt, hunc in modum præcipere: Qui habitatis terram Austri, cum pœnibus occurrere fugienti, scilicet ab Aquilone. Sed Christi miles Odo, vt blandimentis non passus est capi, ita nec terroribus frangi. De eiusmodi autem maleuolis, quales erant ij, quos diximus, rectè Iob loquitur: Maledicant ei, qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare Leuiathan.

Visum est hic, seposita parumpèr beati Odonis historia, monasterij huius mores & instituta describere, vt rectius possint intelligi, quæ postea dicturi sumus. In more illic positum erat, vt magister scholæ nusquam solus cum solo puero, nec ad naturæ quidem requisita progredieretur, nec solus puer secretiùs illi loqui ausus esset: sed semper socium pueri alium, vel vnum è fratribus haberet, idque boni testimonij causa. Si autem nox esset, & casu accidente puer id peteret, non tamen sine lumine & socio fratre extra dormitorium pedem efferret. Cum cibus sumebatur, nunquam deerat lectio vtriusque mensis. Micas ex panum sectione decedentes, singuli diligenter colligebant, & ante lectionis finem gratiarum actione sumebant. Finita lectione, nec illas, nec cibum vllum quisquam capere ausus erat. Has autem micas alijs cibis sacrationes existimabant propter miraculum, quod iam commemorabo. Frater quidam fuit in eo monasterio valde idoneus, & omnibus charus. Is ad extrema vitæ perductus, coram fratribus, qui illò aduenerat, vt spiritum eius precibus Domino commendarent, subito exclamauit: Adiuuate me, obsecro, domini propter Deum. Iam enim rapus fui ad tribunal Christi, & ecce terribis humani generis hostis & accusator diabolus, sacculum plenum micis ostentauit, quas ego pro consuetudine comedere nolui, atque ita à mensa deciderunt. Paulò post rursus clamauit horrendum in modum: En adest diabolus, ferens sacculum, de quo dixi vobis. Fratribus ad hæc terribis & admirantibus, iterum in has prorupit voces: Illo in loco stat, sed eum vos minime videtis. Postea torum se signo Crucis communiens, inter preces reddidit spiritum. Itaque ab illo die magno studio micæ illæ colligebantur. Est verò etiã apud illos solentij cultus peculiaris. Certis enim horis nemo intra monasterij claustra vel loqui, vel fratrem aliquem accedere ausus est. Cum duodecim in diuino officio recitantur lectiones, nullus intra claustra illa loquitur, præterquam die sequenti in Capitulo. Octauo die Natalis & Resurrectionis Domini, summum illic est noctu diuque silentium, hoc breuissimo silentio æternum illud significante. Cum autem necessitas cogit aliqui petere ab alio, diuersis vtuntur signis, quibus indicant, quid velint: quæ quidem ego à Grammaticis dici puto digitorum & oculorum notas. Quorum apud eos tantus vsus est, vt etiamsi linguæ officio destituti essent, ijs necessaria omnia significare possent. Cæteris verò diebus non festis, item que octauis Sanctorum, hoc discrimen adhibetur, vt in non festis centum triginta octo in diuino officio psalmos canant:

Cap. 13.

S. Odo quid à falsis fratribus audierit.

Cap. 13. Regulæ.

1. Ioan. 4.

Esa. 21.

Iob 3.

Cap. 14.

Micæ panis cur diligenter collectæ à monachis Gigniacensibus.

Eccè quam districte obseruetur diabolus actus nostros.

Signa monastica.

TRIVS
ober
ober
RVIII
5



canant: è quibus tredecim nos dempsimus propter pusillorum animos: exceptis peculiaribus precibus, quas nostri hæcenus frequentant fratres: quæ quidem Psalterium excedere videntur: item quæ Missis duabus, & crebris litanij. In singulis vero precibus horarijs siue Canonicis bis genua flectunt. In octavis autem non nisi septuagintaquinque cantant psalmos in diuino officio, semelque flectunt genua, & bis sumunt cibum. Sunt apud illos & alia permulta, quæ, nè lectori fastidium afferamus, omittenda videntur.

Cap. 15. Cum autem beatus Odo scholæ magisterio fungeretur, exercenda patientiæ rursus magna ei oblata occasio est. Nam nocte quadam vnus è pueris significauit ventrem exonerare se velle. Erat autem latrina ad eò propinqua & coniuncta dormitorio, vt lucerna illic ex regula præscripto ardens, etiam latrina lumen inferret. Surgens itaque pater Odo, vnum è pueris excitat, illoque contentus lumine, cum eo abijt. Postfrididè pro more ad Capitulum contuenientes fratres, post lectionem Martyrologij & Regula, acriter eum obiurgat, quòd ausus fuerit illa nocte sine cereo ire cum puero.

5. Odo accusatur à fratribus.

Cum sit autem illicitum apud eos, nisi prius exosculata humo, siue, vt ipsi vocant, capta venia, facti sui rationem reddere, neque etiam postea factum suum tueri: ille motu humili prostratus, veniam petijt, dicens dormitorij lumen sibi sufficere potuisse. Verum non modo ab illis auditus non est, sed etiam culpæ non mediocrius reus pronuntiat. At verò beatissimus vir, qui arrepta angusta via, eum sequi constituerat, qui, cum pateretur, non comminabatur: non indignans, neque murmurans, neque villas opponens querelas, humili se abijcit, veniamque deprecatur. Abbas autem eius volens probare patientiam, iratum se simulans, sententiam excommunicationi coniunctam, in eum protulit, vt illi die veniam petere ausus non esset. Tum ille Dauidicum illud animo versans, Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. itemq; illud: Posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra: ad fratrum pedes prouoluitur, orans vt Abbatis animum placatum ipsi reddant, quod quidem ita factum est. Tandem admirans Berno tantam iuuenis constantiam atque patientiam, ad se accitum, sua benedictione, vt iubet Canon monasticus, imperitur, atque deinceps chariorem eum habet.

Cap. 16.

Erant sanè in illo monasterio fratres quidam & animis & moribus iuuenes, quorum iam antè memini: atque ij vnde proficere debebant, in dè sibi ipsi perniciem adficesebant: ita vt, quoties oblata videretur aliqua occasio & opportunitas, multis beatum Odonem iniurijs afficerent, multisque eum modis calumniarentur. At ille vitæ pacis studiosus, seorsum eos ducebat, & licet à culpa esset alienus, tamen vt reus se

Humilitate & patientia rudel sanare ipsum in seccantes.

sternebat ad illorum pedes, & veniam precabatur, non quòd sibi metueret: sed fraternæ charitate compulsus, cupiens eos patientia sua ad sanitatem reuocare, quos videbat diuinam in se prouocare vindictam. Et illi quidem hac ratione non nihil reprimerebantur, sed in star labentis aque citò redibant ad ingenium, & pristina vitia sua, & quem imitari eos oportebat, more suo insectabantur. Eius peruersitatis princeps erat Vuido quidam. Sæpè alijs alios incitantibus, vt beato viro conuiciarentur, dicebat is, qui id facere iussus erat: Ecquid prodest quotidie his nos rebus occupari, quando illum nec expellere possumus, nec ad reddendam contumeliam prouocare? Scit tu ipse, eruditione ab illo nos superari: & hæcenus quidem si quid ex eo discere volui, libenter me docuit: vereor autem, nè quandoquè tot lacestris iniurijs, vel iniurijs subtrahat, quod nunc propensa animi voluntate largitur. Ille verò respondebat: Non est ita, vt tu persuasum habes. Talis enim est frater Odo, vt non ista dūtaxat, & ijs consimilia, sed & maiora æquo ferat animo, & quicquid volueris, nihilominus haud iniurius præstet. Verum isti fratres non diū post diuinam sunt experti vitionem, diuinoque percussi iudicio, quandoquidem fraternæ reprehensione compepsi noluerunt. Postquam enim Abbas Berno vita functus est, mox illi excussio cucullo, in mūdum reuersi sunt, & tandem tererrimum vitæ huius exitum habuere.

Vitio diuina in eos animaduertit.

Cap. 17.

Ea tempestate etiã hoc miraculum, quod iam relaturus sum, pater noster illic factum commemorare solet. Quidam eius monasterij frater cum sederet ad mensam, toto animo lectioni intendebat. Contigit autem quandoquè, vt collectis pro more micis, priusquam eas ederet, Abbas Berno lectioni finem imponeret. Tum ille, quid ageret, prorsus ignorabat. Absoluta enim lectione, non audebat eas sumere: nec etiam relinquere, nè casu perirent. Tandem visum illi est, manu eas continere, & cum post versum ab ecclesia essent egressi, patri monasterij exhibere. Itaq; postquam

ST

ex oratorio egressi sunt, mox ad Abbatis pedes se abiecit. Interrogatus ab eo, cur veniam peteret, ille explicata manu ostendere micas voluit, & ecce in margaritas mutatae visuntur. Tum illi laudantes Dominum, valde obstupescunt. Deinde autem margaritae illae, iubente Abbate, cuidam ecclesiae ornamento intextae sunt. Haec quidem beatus Odo de se, tanquam de alio, narrare solet.

Insigne miraculum.

Cap. 18.

Patrem suum efficit monachum, matrem sanctimoniam.

Ab eo autem tempore admodum cepit aestuare animo, quemadmodum parentes suos ex huius mundi nexibus posset extrahere. Nec diu post Abbatis permisso profectus est ad patrem suum, eumque ad monasterium perductum, monachum effecit: matri autem persuasit, ut sacrum velamen acciperet: cuius vitam liberet his inferere, nisi prolixitas deterreret. Per id tempus cum beatus Odo sub vesperam quiescendi causa ad ades cuiusdam viri nobilissimi diuertisset, illum quidem & uxorem absentes comperit, sed filiam nubilis aderat una cum familia. Ea vero curiosissime observabat omnes actus eius. Postea vero per quoddam posticum, valde corde compuncta, venit ad eum: corrui ad pedes eius, dicit breui se collocandam viro: orat propter Deum, cuius se profitebatur famulam fore, ut ea nocte ipsam liberet. Ille hoc audiens, cum incertus esset quid ageret, aut tantae virginis voluntati ut faceret satis, multum animo discrucari cepit: Movebatur enim pietate in Deum more suo, movebatur etiam pietate erga virginem propter eius lachrymas. Proponebat sibi iudicium Dei, & perniciem animae virginis: tum quoque murmur parentum eius & vulgi, quod talia ausus esset monachus. Ad extremum Christi amore & virginis lamentis victus, eam liberare constituit. Itaque nocte illa famulus domus alterum stertentibus, ipse cum fratribus confensus equis processit: porro ministros, qui cum ipso erant, iussit sequi cum virgine. Postridie venire ad monasterium, cui proximum erat oratorium, in quo nobilissimae feminae orationis causa recipiebantur. Ibi cum virginem manere iussisset, ad monasterium accessit. Postera luce omnia, quae gesserat, ordine Abbati suo exposuit, ut est more apud illos comparatum. Vbi vero ille cognovit de virgine, vultu perturbato duriter eum obiurgavit, quod absque eius permisso talia fecisset. Mox ille ad pedes eius a duolutus, petit veniam: Eo iubente, surgit, rursusque interrogatus, sic respondet: Domine pater, quantum equidem advertere potui, ab eo tempore, quo me miserum in hanc sodalitatem admittere dignatus es, hoc vel maxime tibi curavi, ut posses lucrari animas. Alij plerique Abbates videntur cumulantibus opibus & hominum captanda gratia studere: tu vero pietate & misericordia motus, vni cupis placere Deo, ut ei animas lucreris. Qua in re cum ego te imitari cupiam, hanc puellam lucrifacere volui. Et licet me non facile vicerint lachrymae eius, non tamen eram nescius, me a te seueriter obiurgatum iri. Sed malim certe pij patris flagellis caedi, quam neglectae animae huius reus inueniri. Atque vti nam omnes huius provinciae feminas possem lucrifacere: libenter ferrem propter singulas humanissimo tuo more me abs te flagellari. His alijsque id genus verbis flexit ille Abbatem, sed tamen hac ei multa irrogata, ut eam alendam susciperet, & sanctis adhortationibus confirmaret ad dies aliquot, ne eam facti poeniteret, & instigante diabolo, ad seculum reverteretur. Quotidie igitur beatus Odo alimenta ei attulit, & praecedentium patrum exemplis illam instruxit. Post paucos vero dies in quoddam virginum monasterium eam adduxit, Christo illic servitutam. Ne qua autem posset mala oboriri suspicio, omnia haec presentibus fratribus facta sunt. Non multo post virgo illa excessit a vita. Morienti aderant sorores, ut precibus suis eam adiuvarent. Cumque eam repente ceu mortuam tenerent, illa voce, qua potuit, petit se subleuari lecto. Sciscitantibus sororibus, quid hac re sibi vellet. Video, inquit illa, beatissimum Paulum ad me venientem, eique occurrere volo. Necdum verba compleverat, cum extendisset brachia, ut posset ocyus surgere, eadem repetijt. Aliae eam insanire existimabant. At illa vi, qua porruit, assurgens in genua, submisso capite, ab eo, quem videbat, benedictionem petit, dicens: Benedicite, atque interim feliciter in Domino obdormiuit. Nemo vero ambigebat eam ab illo exceptam, qui eam visitarat.

Item virginem quandam a seculo ereptam in monasterium collocat.

Berno Abbas cupidus lucrari animas.

Nobilissima puella dicitur vitam monasticam.

Feliciter Christo spiritum reddidit.

Cap. 19. Initiatur sacerdotio S. Odo.

Cernens autem Abbas Berno, beatum Odonem virum egregium futurum, accersit Episcopo, etiam inuitum illum voluit sacerdotio initiari. De illo Episcopo referre solebat pater Odo, cibos ab illo benedictos nullum canem ausum fuisse comedere. Si quis vero casu id fecisset, eum subito mortuum fuisse, perinde ac si pro cibo sumpisset toxicum. Obsecro autem, ne quis me carpendum putet, quod dixi eum inuitum ordinatum sacerdotem: quasi inde conijci possit, quod is, qui hoc

IRIUS
 Odo
 Berno
 RVIII
 5



facere non dubitavit, in ijs numerandus sit, qui donum spiritus sancti vel emere, vel vendere non vereantur. Eadem enim nocte, quam secutura erat dies ordinationis eius, cum à somno euigilasset, prorsusque nihil de sua initiatione cogitaret, ad collum suum, ut moris est, stolam sensit ab Episcopo sibi impositam. Cœpit igitur misere lugere, tanquam qui magno quodam malo affectus esset: diuque postea præ nimia verecundia non fuit ausus exire è monasterio. Quam ob rem pater Berno, quadam reperta occasione, misit eum ad Episcopum illum. Cumque is pro Odonis consolatione prolixè apud eum egisset de dignitate sacerdotij, ventum est ad monasterium, & scilicet statu sermones. Ibi tum Odo pater ex Jeremiæ prophetia lamentabilem de sacerdotibus texuit orationem. Qua completa, Episcopus rogavit eum, ut illum in scripta formamque libelli redigeret. Obijciente autem Odone Regulæ prohibitionem, ne quid monachus absque Prioris permissu faciat, Episcopus venit ad monasterium, & quòd amicus esset Abbatis, facillè id ab eo impetrauit. Is enim præcepto suo eò adduxit Odonem, ut in Jeremiæ prophetiam tres libellos scripserit: qui quidem in multis iam ecclesijs siue collegijs habentur.

Odo scribit
3. libros in
Jeremiam.
Cap. 20.

Per id tempus Abbas Berno exitiali cœpit morbo decumbere. Itaque quamprimum vicinos acciuit Episcopos, Abbatisque functione se abdicans, voce lachrymabili reum se proclamavit, indignumque tali ministerio: simul orans fratres, ut, quem vellent, patrem siue Abbatem sibi deligerent. Tum verò fratrum manibus comprehensus pater Odo, & propemodum vi constrictus, cum cæcis proclamantibus ut Abbatem consecraretur, ad Bernonem, admodum renitens, adductus est: cumque nec sic vellet cedere, tandem Episcoporum voluntate, ei excommunicationem minitantium, superatus est. Paulò post autem pater Berno migravit ad Dominum: Cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Creatur Ab-
bas Gignia-
censis.

Obitus Ber-
nouis Ab-
batis.

LIBER SECVNDVS.

Cap. 1.

Multis calamitatibus crebrisque morbis pressò mihi pauca de B. Odone patre nostro referre licuit, atque ea duntaxat, que sub Abbate Bernone gessit: è quibus tamè pro vestra industria facillè poteritis colligere, fratres mei, à quanta ille perfectione cœperit. Sed quia initium bonæ & beatæ vitæ fert secum angustias & labores, finis verò laudè & gloriam sempiternam: per eius beatam & tranquillam vitam ceu directum tramitem, ad eius felicem obitum properabo. Cum igitur, ut diximus, pro Bernone creatus & ordinatus esset Abbas, mox in eum veteres illi hostes & persecutores, quos supra memorauimus, incurrerunt. Ille verò cedere malens, & beatè quiescere, quam contentioni vacare, relicto illo monasterio, & que à Bernone Abbate parata, ipsiq; paterno more tradita erant, abiit Cluniacum, inchoatumque, perfecit monasterium. Secuti sunt autem illum seniores eius loci. Porrò circa B. Martini ferias defecere res omnes, quas secum attulerat ad monasterij officinas extruendas. Est autè apud nos ea consuetudo, ut B. Martini natalitia Odonis diebus celebremus. Peractis itaque octauæ diei matutinis siue nocturnis laudibus, necdum apperente aurora, omnes ad lectos suos reuersi sunt, quiescendi potius, quam dormiendi causa. Ibi tum, ut pater noster Odo narrare solebat nobis, cuidam senis eiusmodi visus obrigit: Vir quidam venerabilis, cano capite, stola indutus splendidissima, & insuper amiculo, quo pluuia arceatur: propius accedere ei videbatur, atque structuram monasterij circumcirca diligenter inspicere. Cumque ex eo perquiret, quis esset, & cur ædificia illa tanto studio contemplaretur, respondit ille: Ego sum, cuius hodiè octauum diem celebrant fratres: quos inuisere volui. Tu verò dicitis illis et me, nè deficient animis, sed in cœpto opere perseuerent. Dicente senè, impenitas omnes absumptras quas secum attulissent, Non est, inquit ille, quòd timeat. Equidem iam Roma venio, & Turones me confero. Iter autem habiturus sum per Gotthos & Aquitanos, atque ex ijs regionibus tantum eis subsidij acquiram, ut & in præsentia abundè satis sit, & diu postea affatim suppetat. Lati ergò fratres, & tanti viri promissione securi, iucundissimis animis Domino agunt gratias. Quisnam autem hic senex fuerit, cui hæc visio oblata est, equidem affirmare non ausim. Solebat enim pater noster Odo sciens & prudens sese nunquam nominatim exprimere: sed si quid vel magnum, vel paruum vidisset, hoc modo referebat: Quidam ex fratribus nostris, aut quadam persona senex hoc vel illud vidit. Post hanc autem visionem intra paucos

Cedit monachorum improbitati, & abiit Cluniacum.

Visio cuiusdam.

S U

paucos dies à Gotthorum finibus eò allata sunt amplius tria millia solidorum. Id genus tam multa ille mihi hac ratione narrare solebat, partim apud Floriacense, S. Benedicti monasterium, partim Cluniaci gesta, vt, si ego ea ad liquidum profectui velim, libelli modus, scribentis facultatem excessurus sit.

Sed dum ego B. Martini fidiſſima promiſſa re ipsa impleta commemoro, quiddam repente animo occurrit gestum à fera bellua : quod etsi quibusdam fortassis ridiculum videri possit, tamen quando spectaculum facti sumus Angelis & hominibus, annotare id vifum est : vt qui nos imitari aut non possunt, aut dedignantur, dum intelligunt nos à bonis ad meliora proficere, tandem deserant tristem ac miseram vitam suam, & lætissimis animis sequantur nos ad gaudia sempiterna. Constructo oratorio, fratres Episcopum vocarunt, vt illud consecraret. Ille non curans fratrum paupertatem, staturo die venit cum multo comitatu. Ad eorum autem aduentum fratres magno afficiebantur pudore, quod non haberent, quod pro dignitate eis possent apponere. Manè autem sub lucis ortum immanissimus aperè sylua properauit ad monasterium. Eum cernens templi custos, cum esset extra monasterium, de loco illo componendo cogitans, intrò se recepit, foresque oclusit. At aper posita omni feritate, vt aditus ei pareretur, diù pulsauit fores, orisque sui spuma illas liniuit. Cum autem nemo præ timore ei aperiret, tantisper illic hæsit, donèc Episcopus cum suis venit : quibus se vitrò necandum obtulit. Completum tum fuit, quod Psalmographus ait : Timentes autem, non minuuntur omni bono : itemque illud : Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur. Reuerà confusus est pater Odo in Domino, necvquam ei defuit, vnde fratres suscitaret, & pauperibus largiretur. Nullus enim pauper à sinu misericordiæ eius vacuus recessit. Sanè quoties ego cum illo profectus sum, diligenter inquirere solebat, num haberemus, qua pauperibus dari possent. Tum verò securus carpebat iter, tanquam necessaria omnia suppeterent, minimaque defutura essent. Et quia omnibus se petentibus tribuebat, Dei benignitate omnia ei suppetebant. Illud Tobia præceptum ab eius animo nunquam recedebat : Vide, ne auertas faciem tuam ab vilo paupere, & omni petenti te tribue. Si quis ei quippiam afferret, qui ex habitu inops videretur, sciscitabatur ex eo, quid vellet, aut si qua egeret, quã ab ipso prestari sibi cuperet. Illo verò petente aliquid, duplo plus, quàm id valeret, ei dari iussit : quod equidè sapiens, me inspectante, factum est. Fateor autem culpam meam, crebro mihi id mœrorem attulisse. Cum enim essem Prior, dolebat mihi monasterij paupertas, volensque prospicere fratru inopia, dicebam ei iniustum esse omnia tam indiscretè elargiri. Putabam enim sapienter id à me fieri, nec aduertebam infipientia circumfusum caligine, tenacitatis vitio me stragulari. Ille verò cum esset peritissimus animarum medicus, prudentia sua curabat vulnus mentis meæ, dicebatque mihi : Tace, aut certe malo tuo hæc dixeris.

Iuuenis quidam literarum studijs addictus, hyemis quadã nocte ad Matutinas siue nocturnas laudes alacriter properabat, vt inter condiscipulos maturius adesset. Vidit autem in atrio ecclesie pauperem quendam seminudum iacere. Eius ergò misertus, scapulare suum exiit, eiq; dedit. Consideras autè quid fecisset, acerrimi frigoris metum omnè à se reiecit. Finitis Matutinis laudibus, totus iam frigore rigidus, ad cellulam reuersus est : cumq; in lectulū reponere se vellet, membra egelida operimentis futurus, librã auti illic offendit : vnde ei postea suppetebat, vnde & illius & aliorū inopia posset consuli. Hęc quidè ille mihi narrabat, sed incertum habeo, quisnam ille iuuenis fuerit. Eiusmodi verò exemplis sanabat vulnus & peruersitatē animi mei. Vellem iam transire ad alia : sed multa benignitas & misericordia eius retinet me, vt ipsam copiosius cõmendem. Quod etsi non possum absq; rubore meo, faciã tamen, & accusabo atq; obiurgabo meipsum, culpaspq; meas omnibus patefaciam : & quanuis ei, quod iam è vita abièrit, cõfiteri eas non possum, id tamen efficiam, vt vos mihi apud illū habeam intercessores. In itineribus suis, si quos obuios habuisset pueros, quippiã eos cantare cogebat, præmijq; loco è rebus suis aliquid eis dari iubebat, dicens eos non parua remuneratione dignos : scilicet hac iucunditate sua & nos exhilarare, & illos misericordia visceribus reficere cupiens. Sermo eius admodum festiuus & iucundus erat, ita vt præ nimio gaudio nonnunquam ridere nos cogeret. Sed ille moderationis habenas manu tenens, mox proponebat nobis illud è Regula, Risum multum aut excusum non amare : itemq; illud : Monachus non sit facilis ac promptus in risu : quia scriptum est, Stultus in risu exultat vocem suam. Atque hoc aliõve modo cohibebat nos à risu :

Magna accipit, ubi fiducia ad abolendum Cluniacense monasterium. Cap. 2.

1. Cor. 4.

En vt diuinitus fratri paupertati consultetur. Psal. 33. Psal. 16.

S. Odonis mira in pauperes benignitas. Tobia. 4.

Cap. 4.

Præmium misericordie.

Regula 5.

Benedicti Cap. 4. Cap. 7.

Ecclesi. 21.

à risu :

IRIUS
Haber
MORBER
RVIII
5

à risu : sed interim tamen spiritalis eius hilaritas, interno animi gaudio nos afficiebat. Verùm ego indignus quidnam de eo, aut de tanto gaudio dignè possim eloqui? Sane si aliter animis nostris satisfacere nequiremus, clam eius vestes exosculabamur. Quod verò hoc in nobis admirationis habet, qui illi semper adhærebamus, quando etiam intrante eo in ecclesiam S. Petri, Dei famulæ & plerique alij hinc inde exilientes, post eum cursitabant, & tegmen capitis eius, extrema apprehensa fimbria, deosculabantur. Et ille quidem ibat properè, vt eos fugeret: sed sequebantur illi haud aliter, atque persecutores quidam. Erat enim instar lapidis angularis quadratus, planè Angelicus & humanus, liberalis & amabilis, ita vt quotidie in eo compleri videretur illud Propheticum: Iucundus homo, qui miseretur & commodat, disponit sermones suos in iudicio: quia in æternum non commouebitur: atque illud Apostoli: Hilarem datorem diligit Deus. Cæcos & claudos ore iucundo dicere solebat paradisi fore ianitores: atque ea causa neminem eos repellere debere ab ædibus suis, nè ab illis quandoquè paradisi fores illi præcludantur. Quòd si quispiam è famulis nostris, eorum non ferens importunitatem, asperè eis responderet, aut solita beneficia celeriter non conferret, vel eos ab aditu ostij nostri arceret, grauius illum obiurgabat, accitisque illis coram eo dicebat: Cùm venerit iste ad ostium paradisi, fac ei similiter. Id vè ea causa faciebat, vt terret illos, & ad benevolentia studia prouocaret. Si ei aliquò pergenti obuiam venisset anus, vt fieri crebrò solet, aut morbidus & debilis quilibet am, mox descendebat ab equo, & eum illi imponebat, suos interim socios omnes reuaret, nè caderet. Ille verò inter nos equitantes incedebat pedes, semperque psallens, cogebat nos secum psallere. Quòd si quis nostrum vel præ pudore, vel timore illius vellet se ab equo demittere, prohibebat eum, sciens non pauperis iuuandi studio, sed pro sui reuerentia id fieri.

Cap. 4.

Dæmonia
ca sanatur.Insignis ei
charitas &
humilitas.Cap. 5.
for. * Italia

Equidem crebrò eum ita facere vidi. Cùm aliquandò Cotias transmitteremus Alpes cum Geraldo Rhegiensi Episcopo, Romamque pariter venissemus, meminì eum cuidam dæmoniacæ id humanitatis præstitisse. Ea verò illic curata, Senas nobiscum venit, atque illic, cogente dysenteria, remansit. Postea autem apud S. Paulum Romæ eam vidimus, moxque signo denarium ei præberi iussit. At illa præ verecundia submissò capite, humique depressis luminibus sedente, percontabar ex eo, quænam esset mulier: Moxque depinxit eam mihi signis quibusdam, vnde facile posset agnosci. In eodem itinere senex quidam debilis eisdem Alpes nobiscum transibat, onustus sacculo, pleno panibus & allio, iremque cepis & porro: quorum fœtor mihi erat intolerabilis. At ille pius pater simulatque in conspectum eius venit, more suo in equo suo sedere eum iussit, eiusque valde malè olentem sacculum, in suos humeros recepit. Ego verò tatum fœtorem diutius ferre non sustinens, procul ab eius latere me subdixi. Confecto indè summarum Alpium arduissimo itinere, cùm iam in descensu essemus, vidi eum procul stantem, & cogente paupere, conscendere equum suum. Sed neque sic tamen pauperi sacculum reddidit, sed ad ephippium suum appendit. Ego tum socios, qui me præcesserant, anteuertebam, & vt citò ad illum peruenirem, non sine verecundia accelerabam iter. Vbi autem paulò pòst ad illum accessi, Veni, inquit: supersunt enim psalmi aliquot nobis cantandi. Respondente autem me, sacculi illius putorem me perpeti non posse, mox acriter me castigans, Proh dolor, inquit, id quod tibi tam grauius olet, pauper potest edere, & tu nec odorem eius tolerare potes? Pauper sacculum illum gestare potest, tibi eum etiam adspicere permolestum est? Hæc autem de seipso dicebat, quippe qui verè esset pauper Christi. Effecit autem his increpationibus suis, vt deinceps fœtorem illum prorsus non sentirem.

Sub idem tempus à Leone summo Pontifice in Italiam missi sumus pacis componendæ causa inter Hugonem * Longobardorum Regem, & Albericum Romanæ vrbis principem. Cùmque post multa discrimina tandem Senas venissemus, ciuitatem illam fame oppressam reperimus. Ad illud autem tam longū & periculosum iter acceperamus nobiscum triginta ferè argenteos solidos, quorū pars maxima iam distributa erat. Ego verò non immemor consuetudinis eius, quòd nihil sibi in nostros vias seruaret, acceptis reliquis solidis, clanculum ab eo recessi, eoque ignorante, vrbem petij, metuens nè & nobis & equis nostris non suppeteret, vnde escas necessarias cõpararem. Postquam autem ille quoque in vrbem ingressus est, egeni & inopes ad eum confluxerunt, solita ab eo poscentes beneficia. Tum ille circumspicentis omnibus, vt me abesse

SU

abesse vidit, mox subodoratus quid fecissem, neque tamen dubitans, etiamsi praesto non essem, non abesse me procul, omnibus manu innuit, ut ipsum sequerentur. Quod cum illi facerent, in quadam civitatis platea tres conspexit viros, qui etsi cultu vestitum praeseferrent, nulla se inopia premi, reuera tamen inopes erant. Ut ergo illos quoque beneficentiae suae participes faceret, hac arte usus est: Ante fores aedium suarum exposuerant, illi scutellas, lauri baccis plenas. Quasiuit ergo ex vno eorum, quanti eas venderent. Illo nescio quid vilis precij indicante, Tace, inquit vir sanctus, nec denuo tantillum precium exprimas: quinpotius tot denarijs eas venire dicas. Quod cum ille faceret, mox vir pius totidem denarios mutuò accepit, atque ita sub persoluto precij praetextu hoc eos beneficio affecit. Interea obseruante me gressus illius paulò post venit eminens, pauperum cuneis egregiè stipatus, usque ad eò verò exultans & laetabundus, ut cum eum ex more salutassem, vix refalutare me posset. Mox dissimulanter sciscitante me, quinam essent illi satellites & stipatores, & quid sibi vellet: Hi sunt, inquit, domestici Dei, & liberatores nostri. Ocyus igitur persolue eis mercedem. Feci, ut iussit: rursusque percontabar, quid sibi vellet baccis tam multis, & vadè eas haberet. Tum verò ille sanctus vir tales suo ore deprompsit sermones, quales ego me ab incunte aetate nunquam audisse memini, nec deinceps auditurum puto. Ad eò enim omnes nos exhilarauit, ut praenimia animi exultatione, nemo nostrum posset sibi à lachrymis temperare, vel quicquam pre lachrymis alteri loqui. Ego autem necdum illis detersis, supplex rogare eum coepi, ne illa baccharum sarcina oneraret nos, sed venditoribus eas remitteret. At ille: Non faciam, inquit: vereor enim, ne precium mihi reddant. Tandem id vix ab eo impetrare potui, cum ostendissem iam longo nos ab illis interuallo distare. Eodem die praedixit me Prioris officio futurum, & pleraque alia, quae postea mihi euenerunt. Deinde me instituit, quemadmodum patientiam parare deberem: & à seipso sumens exordium, exposuit mihi, quam multa à fratribus suis olim pertulisset. quae iam nolim hic commemorare, quòd postea mutati illi sanctissimi vixerint.

Necdum autem confeceramus iter susceptum, & ecce cum perparum è nostra pecuniola superesset, obuium habemus fratrem nostrum Petrum presbyterum, qui tum conuersionis gratia Romam contendebat: è cuius copijs nostra ditata est inopia. Ab eo enim tantum accepimus, quod sufficeret itineri nostro peragendo. Facta sunt hæc mensibus Ianuario & Februario. Fuit autem iter nostrum per Alpes: tantaque nix è caelo decidit, ut olim cognitum iter, prorsus incertum nobis efficeret, adeoque nostros impleret sinus, ut praefrigore, loquendi facultate destitueremur. Cumque cererem beati viri seniles artus ea molestia tabescere, celeriter ei tunicam confeci, quæ & tueri & fouere eius viscera posset. Vbi autè legatione nostra perfuncti fuimus, à nostratibus compulsi sumus per loca maritima domum reuerti. Postquam ergo Barrianum, ut vulgò vocant, peruénimus, iam sole occumbente, quidam feminudus pauper obuiam nobis venit: cuius quidem speciem ut tum considerare non potui, ita nec postea recolere. Sed memini tamen nudis plantis atque lateribus immensas illas niues eum calcare intrepidum. Ad eum ubi pater Odo propius accessit, omnes iussit antecedere: moxque se expolians, pauperem induit, mihi que precepit, tantum ut ei nummorum adderem, quibus posset domum pertingere. Itaque paulisper substiteri, rogavi quòd tenderet, quòd scirem in illa vasta solitudine nullum diuertendi locum extare. Respondit ille, se cum luce ad Pastorale castrum usque posse peruenire. E quibus verbis conperi non esse illum hominem mortalem, cum iter illud, quod intra horam vnâ se dixit posse conficere, nos vix toto die emensi essemus. Mihi verò id quod iam retuli, superiori nocte terribili visione praemonstratum erat.

Ad eò autem beati viri sinus misericordia dilatatus erat, ut non solum fidelibus, sed etiam hostibus & persecutoribus suis tam benignum & humanum se praerberet: quod quidem satis testabitur exemplum, quod iam referam, cui interfuit frater Firmus, Abbas Balduini germanus. Cum Romuleam urbem propter inimicitias, quae ei erat cum Alberico principe, Hugo Rex, cuius antè meminimus, obsideret, vir sanctus & intra & extra urbem discurrens, hortabatur eos ad mutuam pacem, Regisque furorem sedare, & urbem obsidione liberare connitebatur. Interim accidit, ut euntem illum iuxta beati Andreæ Apostoli monasterium, quod Cluium Scauri vocant, rusticus quidam propter aquae lagunculam occidere meditaretur. Ut enim scriptura dicit, Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: ille more suo nulli nocens, nihil

Mira arte
cõsultit quo-
rundam oc-
cultæ pau-
pertati.

Ingens gra-
tia verborũ
cius.

Quædam
futura præ-
dicit.

Cap. 6.

Seipsum ne-
cessaria ve-
ste spoliat,
ut regat
pauperem.

Cap. 7.

Pro. 10.
nihil.

IRIUS
Oder
Oder
RVIII
5

468

Regulæ S. Benedicti cap. 7.

nihilque mali suspicans, demisso gradiebatur capite. Intantum enim ille studiosus erat obseruandæ Regulæ, vt longo vsu, vbicunq; esset, siue stans, siue ambulans, aut sedens, semper inclinato esset corpore, defixoque in terram vultu. Quod quidem in causa fuit, vt à quibusdam tempore conuersionis suæ per iocum appellatus sit fossorium. Cùm autem rusticus ille caput eius ictu appeteret, quotquot iuxta illam viam erant, editis clamoribus, eius manus cohibuerunt. At pater mitissimus nescio quos denarios mutuo acceptos ei dono dedit, beneficium pro maleficio reddens. Vbi vero princeps memoratus id comperit, homini illi manus amputare voluit: sed vir pius admodum obnixè pro illo deprecans, misero veniam impetrauit.

Cap. 8.

Et ad multorum & ad vestras etiam aures peruénit, quid cuidam furi pater noster Odo non ita pridem Romam veniens fecerit: quod tamen mihi annotare libet, non tam vt vestræ id industriæ innotescat, quàm nè in obliuionem abeat, si non sit litteris commendatum. Permanente igitur illo intra urbem orationis causa, visum omnibus fuit, vt frater noster Godefridus in agrum mitteretur, equorum pastoribus inuigilaturus. Eadem nocte somno pressis pastoribus, & Godefrido in precibus vigilante, fur adfuit, raptumque conscendit equum, & fugam iniit. Videbat id quidem Godefridus, sed equum perdere maluit, quàm frangere silentium: quod si rupisset, fur ille mox relicto equo, in pedes se coniecisset. At tamen vnum è pastoribus excitans, id quod fiebat, signis ei indicabat. Nocte exacta, manè vident furem procul immotum cum equo consistere. Itaque comprehensum illum, iniectis vinculis, ad patrem Odonem remittunt. Is verò mox ei quinque solidos argenteos dari iubet, dicens non esse, absque iusta eum mercede dimittere qui tota nocte magnos esset perperis labores. Postea cùm, Deo trahente, monasticum ego complexus essem institutum, & deinde fratres me suum esse Priorem voluissent, sæpè furem illum mihi indicabant: & quòd filius esset molendinarij nostri, quoties pater eius venisset contra ipsorum voluntatem, solidos illos repetere me cogebant.

Cap. 9. Sileij laus.

Sed quia de silentio sermo incidit, sine cuius cultu pro nihilo sanè ducenda est vita monastica, operæ precium erit in eo commendando non nihil immorari. Vita enim monachi tantisper aliquid est, donè se intra silentium continet. Eo verò neglecto, quicquid rectè & benè se agere existimauerit, vt sancti patres docent, id pro nihilo putandum est. Itaque ea tempestate, qua sauisima Nortmannorum gens Pictaurorum atque Turonensium fines cruentis vastabat gladij, duo eius congregatio nis venerabiles viri, nescio qua causa, Turones missi sunt: quorum alteri Archinbaldo, quem equidem benè cognitum habeo: alteri Adalasio, sed mihi ignoto, nomen est. Hi viri celeberrimi, & multorum nunc monachorum patres, cùm longum illud capefferent iter, & ad quandam locum captandæ quietis causa diuertissent, eadem nocte à Nortmannis capti sunt. Erat prope locum illum oppidum quoddam, quod noctu, irruptione facta, barbari occuparunt. Alia verò illorù manus, pridem captam ferens prædam, in eum peruénit locum, vbi ij, quos diximus, fratres erant: quos illi quidem capere, eorumque manus colligare, minasque intentare poterunt, sed non tamen efficere, vt silentium rumperent. Manè ad eum accessere locum, ad quem omnes pariter conuenire constituerant. Fratres verò illi paululum ab illis secedentes, ita vt erant vincti, humi se prostrauerunt, vt persoluta Plálmodia, finem silentio imponerent. Necdùm autem suas absoluerant preces, cùm reliqua Nortmannorum pars, multis onusta spolijs, aduenit. Porro illorum Dux cernens fratres humi iacentes, rogabat suos, quinam essent. Illi verò cuncta quæ gesserant, ordine ei exponunt, adduntque nulla ratione vllum se ab eis sermonem extorquere potuisse. Tum ille barbara immanitate turgidus, cum equo phalerato, quo sedebat, irruit in eos, contumque vibrans, necem intentabat, experiri volens num formidarent. Interim barbari vndique circumfusi, plaudebant manibus. Fratres verò vt erant constantes animo, ita etiam corpore immoti permanebant: nec id simulatè, sed nè quid contra iustasque sanctæ Regulæ admitterent, cui conuenienter & viuere & mori cupiebant, nec vnquam ab ea desisterent. At verò omnipotens Deus insolentis turbæ illius plausum repentè mutauit in luctum. Nam simulatque Dux ille barbarus cum equo suo ad eos accessit, equus resiliens, sessorem suum excussit, humique abiectum elisit, moxque lethifera febris secuta est. Tum omnes illi conticescunt, multoque stupore correpti, inter se consultant, quid fratribus illis faciendum sit. Tandem hoc eis plane barbarum placet consilium, vt pro vita Ducis sui alter eorum cadatur. Itaque sortuntur,

In barbari tyrannum vindicta celestis.

S U

untur, ut interficiendus sit. Sed in virtutum gratiam, & in Christi sorte numeratos diabolica fors cadere non potuit. Id barbari illi summopere admirantes, aiunt supra homines, illos esse, quos ipsorum fors attingere non posset. At tamen fortitò alterum ex famulis eorum iugularunt. Alter famulus, quòd optimè calleret barbarorum idioma, quæ à fratribus Latinè dicebantur, ille clam hostibus indicabat: quem quidem nos existimamus à benigno hominum consolatore Deo propter fratrum salutem esse seruatum. Illic autem barbari ad fratres accedunt, solunt manus, pro salute Ducis sui obnixè eos per famulum interpretem deprecantur, nec deinceps eos ligare audent. Immo, quod admiratione dignum est, cum ad vnius fratris collum cruce[m] reperissent, non sunt ausi tollere. Porro cibo & potu non alio, quam fratres ipsi vellent, vsi sunt, quandiu apud illos fuere. Poterant tum etiam illi dicere cum Apostolo uante: Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus, scientes quòd tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem. Spes autem non confundit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris. Et nunc oro & obsecro vos, quicumque monasticum fertis habitum, vt vnà mecum horum virorum exemplum intueamini, & tandem aliquandò silentio operam detis. De hoc enim bono silentio dicit Esaias: In silentio & in spe erit fortitudo vestra. Itemque Ieremias: Bonum est silentium cum silentio salutare Dei. Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius & tacebit: quia leuauerit se super se. & sanctus Dauid: Dixi, inquit, Custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator aduersum me. Obmuri, & humiliatus sum, & filii à bonis. Paulus quoque Apostolus: His, ait, qui eiusmodi sunt, denunciamus, & obsecramus in Domino Iesu, vt cum silentio operantes, suum panem manducent. Et hæc quidem ex prophetis & ex diuinis nos literis protulimus, nè quis putet silentium nupèr inuentum & excogitatum: quemadmodum quidam imperitè affirmant. Porro prophetis subscribunt noui Testamenti patres, Paulus, Antonius, Hilarion, Iohannes, itemque beatissimus pater Benedictus: sed & permulti alij, quos nominatim non exprimimus, nè fastidium afferamus. Quorum silentium si quis studiosè perquirere velit, in eorum historijs abundè comperiet.

Sed nè quis obijciat nobis eos vixisse in solitudine, ex Euangelijs quædam profereamus, & primò de ipso Salvatore & Domino nostro, de quo sic legimus apud Mattheum: Compulit Iesus discipulos suos ascendere in nauiculam, & præcedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas. Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare. Itemque in Marco: Coegit Iesus discipulos suos ascendere nauim, vt præcederent eum trans fretum ad Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare. Atque etiam in Luca: Exiit Iesus in montem solus orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Et cum dies factus esset, vocauit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis &c. Item apud eundem: Vigilate itaque, omnino tempore orantes, vt digni habeamini fugere ista omnia, quæ futura sunt, & stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo: noctibus verò exiens, morabatur in monte, qui vocatur Oliueti. Denique in Iohanne: Iesus perrexit in montem Oliueti, & diluculo iterum venit in templum. Quòd si Verbum patris, & carnis conditor inter homines viuens, & vitæ Euangelium prædicans, aliquandò siluit, facile inde colligi potest, quid nobis faciendum sit: præsertim cum, teste scriptura, mors & vita in manibus linguæ sit, & in multiloquio non desit peccatum, nec vir linguosus dirigatur in terra. Si fratres illi, quos diximus, etiam tum, cum cæderentur & runderentur ab hostibus, in vocem erumpere noluerunt, eum imitantes, de quo scriptum est, Sicut ouis ad occasionem ductus est, & quasi agnus coram tondente se sine voce, sic non aperuit os suum: quid de illis sentiendum est, qui nulla vi adhibita, sua sponte Regulæ iussa transgrediuntur? Quid ij dicturi sunt, vbi ventum erit ad illud æquissimum æterni iudicis tribunal? Sed ad historiam reuertamur.

Beati patris Odonis valdè tum celebre nomen fuit, fama que sanctitatis eius longè lateque spargebatur. Innotescerebat ille regibus, magna Episcoporum stuebatur familiaritate, charus erat magnatibus. Itaque monasteria, quæ in illorum regionibus sita erant, illius tradebant potestati, vt ad nostrum institutum ea corrigeret, atque constitueret siue ordinaret. Vndè accidit, vt ad quoddam se conferret monasterium, paucos secum fratres adducens, in quibus etiam Adolphus fuit, nobis minime igno-

Rom. 5.

Adhortatio ad seruandum exactè silentium. Esa. 30. Thren. 3.

Psal. 38.

2. Thess. 3.

Approbatum silentium, scripturæ sacræ & patrû testimonio. Cap. 10.

Matt. 14.

Marc. 6.

Luc. 6.

Luc. 21.

Ioan. 8.

Prou. 18.

Prou. 10.

Psal. 139.

Esa. 53.

Cap. 11.

S. Odoni datur negocium reformandi monasteria.

TR IUS
OBER
MODER
EV III
5

tus, qui ante hoc biennium migravit ad Christum. Cumque illic fratres nostri babato cepissent preparare mandatum, ut Regula iubet, quidam ex loci eius monachis illac transiens, ut vidit fratrem more apud nos visitato laurare * focculos suos, ira permotus, rupto silentio ait ad eum: Dic mihi, vberam praecepit S. Benedictus, ut monachi laurent focculos suos? Ille autem signo innuit ei, ut taceret. non enim tum licebat loqui. Sed non erat ille memor sententiae Sapientis: Qui erudit de riforem, ipse iniuriam sibi facit. Noli arguere derisorem, ne oderit te. Cernens enim monachus non sibi responderi a fratre, magno furore percitus: Tunc, inquit, qui cum mercator esses, per regiones discurrebas, huc iam aduenisti, ut nos Regulam doceas, & meliores te corrigas? Qui iurando, immo peierando, instar accipitris res alienas tibi acquirere solebas, iam impudenter apud nos sanctulus & religiosus videri quasi ignoremus quisnam sis? Me quidem omnipotens Deus serpentem non fecit, ut sibilem quemadmodum tu facis: neque bouem, ut mugitus edam: sed hominem me creavit, & ut loqui possim, linguam mihi dedit. Hac & id genus alia illo turbulento animo blaterante, frater noster eo relicto recessit. Altero die cum haec in capitulo proposita essent, miser ille non modo veniam non petijt, sed etiam recte se fecisse respondit. Neque enim fas esse, ut eiusmodi frater meliorem se reprehendat. Tum pater Odo, eius superbiam molestè ferens, Hodie, inquit, dies Dominicus est: conuerti nemo iam debet. Differatur huius rei examen in crastinum. Paulo post omnia in capitulo recesserunt. Ecce autem confestim monachus ille fit elinguis, & postmodum sine absolute moritur. Aduertimus hinc, quam dira pestis sit arrogantia & elatio, quae multos haecenus monachos, ut & legimus, & experimur, fauciat & elidit, qui cum se scire existiment, quod ignorant, in suis persuasionibus, ut Apostolus ait, stulti fiunt: acciditque illis, ut dum nolunt esse discipuli veritatis, fiant magistri erroris: pertinacique etiam ad illos, quod in Osee propheta habetur: Reuersi sunt, & essent absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus. Quibus mihi illi similes videntur, qui prius magistri dici volunt, quam sint discipuli: & cum necdum parere & subesse didicerint, ad regiminis fastigia adspirant: atque in ipsis tyrocinij, iam victorum videntur brauium, in doctaque manu fortissimorum militum arma corripere non verentur. Non attendunt isti, quod dictum est, eum, qui regulariter non subest, regularibus praesse non debere. Sed quando ipsi Regulae conuenienter nolunt viuere, à Regulae praecipis aures cordis sui auertere non formidant: ita ut recte in eos quadret Propheticum illud: Verterunt ad me terga, & non faciem. Nicodemus princeps Iudeorum, venit ad Iesum nocte, prius discere volens, quod postea alios doceret. Huius autem morbi duplex genus est: Vnum, quod occulta quadam temeritate & arrogantia sub sanctitatis praetextu impellit hominem ad occupandam magisterij arcam. Alterum, quo fit, ut ipse iam deprauatus, alios itidem corrumpat, & in suos pertrahat errores: quodque sine dolore dicere non possumus, ipse iam praecipitatus, alios stantes secum conetur trahere in praecipitia. De eiusmodi Dominus in Euangelio ait: Caeci sunt, duces caecorum. Caecus si caeco ducatum praestet, ambo in foueam cadunt. Id genus hominum coetum, rectius cauponam, quam collegium vel congregationem, dixeris: quandoquidem vnusquisque apud illos facit quod libet: respuit, quod collibitum non est. De talibus scriptura ait: Stupa collecta, synagoga peccantium. Denique hoc monachorum genus B. Benedictus teterimum vocat, eorumque conuersationem dicit miserrimam, & melius esse de eis silere, quam loqui. Sed his omnibus, in spiciamus querimoniam miserrimi monachi, de quo paulo supra egimus. Certè beatus Benedictus sic praecipit de rebus monasterij: Omnia, inquit, vasa monasterij, cunctaque substantia conspiciantur velut altaris vasa sacra, itemque: Si quis autem sordidè aut negligenter res monasterij tractauerit, corripiatur. Si non emendauerit, disciplina regulari subiaceat. Quid verò sunt calceamenta & vestimenta fratrum, nisi monasterij substantia? Aequum est ergò, ea non sordidè & negligenter haberi, sed munda seruari. Quod si monachus ille considerasset, fratrem focculos suos ad Regulae praescriptum abluentem, minimè reprehendisset. Verum his omissis, ad alia properemus.

* subalares vocat auctor.

Prou. 9.

In solentis monachi terribilis casus. Rom. 1.

Osee 7.

Ierem. 2. Ioan. 3.

Superbiae siue ambitionis duplex genus.

Mat. 15.

Ecclesi. 21. Regulae suae cap. 1.

Regul. cap. 31. Cap. 32.

PEr id tempus, cum beatus Odo pater noster regularibus nos intrueret disciplinis, multorum monachorum miserabilem est vitam excelsam nobis commemorare solebat, ut iuueniles in nobis appetitus comprimeret, & quadam timoris virga ad paradisi gaudia sempiterna perduceret. Cum autem aliquando in eiusmodi esset narratione, obnixè rogavi eum, ut indicaret nobis, num intra Italiam duntaxat, vel etiam in alijs Europæ prouincijs monasticus ordo prolapsus esset: tum etiam, qua ratione, vel quando id accidisset. Respondit ille: Ante hos annos, cum apud Turones in ecclesia beati Martini monachi degerent, ceperunt desciscere à moribus & institutis monasticis: propriaque sectanda voluntate, vitam professionemque suam corrumpere. Abiecto enim monachorum solito habitu, fucatos atque fluxos & pallio ornatos induerunt cucullos & tunicas: calceis uterentur ad eò rotundis & nitidis, ut vitrei videri possent. Ad laudes Dei nocte celebrandas, ne forte ad aliquid pedes offenderent, cum luce diei surgebant: pluraque id genus alia faciebant. Quibus cum vellent Deus finem imponere, nocte quadam omnibus somno correptis, vnus ex eis vigilans, duos viros vidit in dormitoriū ingredi, vnum manu tenentem gladium, alterum imperantem ei, ut quos ipse digito demonstraret, gladio percuteret. Cumque ille etiā eum, qui hæc videbat, cedere vellet, Adiuuro te, inquit, per Deum viuētem, ne me interficias. Illic retraxit ille gladium, & hic solus ex omnibus euasit. Porro autē sciscitante me, quæ culpa esset monachi, si candido animo precioso habitu uteretur, mox ille hoc mihi exemplū posuit. Quo tempore Nortmannorum gladius in nostris regionibus grassabatur, multi ex nostro ordine relicti monasterijs suis, illa occasione oblata, ea repetere ceperunt, quibus iam pridem nunciū remiserant. Pro consortio fratrum, delectabantur parentum & amicorum frequentia: pro rebus monasterij studebant priuatas sibi parare opes. Vestes cum quibus est monasterio exierant, si fractæ fuisset, non similibus volebant indui, sed quæ essent ex panno coloris cerulei. Vnus autē ex ijs ad meliorem se frugem recipere volens, nostrum petijt monasterium, orans ut ipsum in nostrā sodalitatē admittiremus. Nobis annuentibus, mox ille omnia, quæ acquisierat, dedit monasterio. Iussus autem ire, & inferre ea in monasteriū: Et ego, inquit, & quicquid hæcenus habui, vestrae ditionis est: vos eas res & repetere, & cui visum est, dare potestis. Ego illarū causa solus est monasterio non egrediar. Vos vni de fratribus, ut eas adducat, præcipite: cui equidem, ne vestra non obtemperem voluntati, libenter comitem me adiungam, eiusque, quoad potero, iussa capessam. Sed siue hic permāsero, siue illuc profectus fuero, deinceps rebus omnibus nudatus ero. Perseuerante autem fratrum sententia, cum fratre socio abiit, quod iussus erat. Vbi ventum est ad locum, in quo antea habitauerat, subito in morbum incidit, & illic vita functus est. Frater autem, qui ei aderat, quanto eum vidit propius ad mortem accedere, tanto pro eius anima maiori contentione Dominum deprecabatur. Vtrique autem hæc visio obrigit: Erat thronus loco sublimi positus, in quo residere videbatur beatus Benedictus, cui adstabat innumera monachorum frequentia. Ascensus throni illius, pallijs instratus erat, in cuius inferiori gradu languidus ille iacebat frater, tanquam veniam petens. A dextris & sinistris stabant monachi, quos diximus. Inter utrosque autem spatium erat, ascendere volenti peruium. Cumque dixit morbidus frater iaceret prostratus, vnus ex assistētibus rogauit pro illo S. Benedictum, dicens indignum videri, eum sic relinquere: dignum esse, quem erigi ipse iuberet, & ex quo, quid velit, perquireret. Respondit ille, hominem quidem se videre, sed habitum non agnoscere. Itaque alterius instituti hominem, eiusque causam discutere se non debere, nec in eius vitam inquirere. Audiens id nostri instituti frater, exiit se, & vestibus suis ægrotum fratrem induit & ut denuò veniam petat, compellit. Id cum fecisset, vox supernè audita est, iubens eum surgere & fursum ascendere. Sub his euigilat frater noster, moxque re ipsa fecit, quod in visione se fecisse viderat, & quasi iam securus de salute eius, precibus suis quantum potest, animam eius Domino commendat, & Eucharistia communit. Collige hinc frater, eum, qui se monachum S. Benedicti proficitur, etiam animo & opere atque habitu S. Benedictum imitari debere. Non enim sufficit monacho sola mentis puritas, si cætera signa desint, quibus ille carere non debet. Nemini igitur absurdum videatur, quod diximus ægrotum illum fratrem nec veniam promereri, nec fursum scandere potuisse, donec illius mutatus esset habitus.

R r 2 Nouimus

Cap. 1.

Monachi Turonenses vt prolapsi sint.

Visio cuiusdam terribilis.

Delectari paratum & amicorum frequentia, & gaudere rebus proprijs, in monacho damnable est.

Visio duorum fratrum.

Non agnoscit S. Benedictus monachum, non ferentē habitum monasticum.

TRIVS
NOBER
RVIII
5

Exod. 28. Nouimus in lege certas Pontifici & sacerdotibus attributas vestes, sine quibus in san-
ctuarium ingredi non audent.

Cap. 2. Hæc cum mihi pater Odo dixisset, rursus adiecit: Vis ne etiam alijs documentis
ostendam tibi, quam parua res plerunque non mediocriter dehonestet atque cor-
rumpat? Cui cum ego respondissem, id quidem mihi esse optatissimum, ille sic cepit
texere sermonem: Per hos dies duo fratres admodum repentina extrinseci morte sunt,
non tamen eodem vel loco, vel tempore. Alter eorum venit ad domum sororis sue,
aitque se mirum in modum esurire. Illico respondet soror, magnam sibi piscium copiam
suppetere: comederet quos & quando vellet. Ille propè indignabundus, ait se facti-
re pisces, quibus tot annis perpetuo usus esset, nec iam illis vesci se posse. Tum soror:

Horrenda mors duorum monachorum, carnes edere volentium.
En, ait, in promptu nobis carnes sunt: ede quantum libet. Iussit ergo ille assari armum:
sed interim tam en moram impatiens, particulam eius misit in prunas, & vino allato,
auide illam in os coniecit. Mox adest vltio caelestis. Particula petulanter sumpta, hæ-
ret in gutture, nec glutiri potest, nec reijci, strangulat hominem, & cogit infelicem
expirare animam. Alter manè ad patris sui ades veniens, rogat num quid habeant,
quod possint ipsi edendum apponere. Illis dicentibus, nondum esse edendi tempus,
respondit iratus: Hem tota nocte equitavi, ut explerem quod iussus sum, & vos ieiunare
me cogitis? Afferte, si quid habetis. Aiunt illi, se habere pisces. At miser acrimo-
sus etiam iracundia stimulis percitus, & fastu tumidus, huc illuc circumfert oculos,
videtque gallinarum gregem ad pedes suos. Mox non sine furia quadam arrepro bacu-
lo vnam ex eis, quæ ei arrideret, percussit, oreque rabido, Hæc mihi, inquit, modo pisces
erit. Qui tum illic aderat, non sine rubore aiunt ad eum: Fortassis licet tibi, pater, ve-
sci carnibus. At ille: Volatilia, inquit, non sunt caro. Vnam enim habent cum piscibus
originem, parisque cum illis conditionis sunt, sicut habet quidam hymnus noster. Ad
hæc eius verba conticuerunt omnes. Deinde apposita est illi assa gallina, ex qua cum
morcellum accepisset, cum nec trajicere in stomachum, nec expuere potuit, repente è
medio sublatus. Nè autem hæc tibi incredibilia videantur, memineris olim Elau pro-
lenticulæ edulio perdidisse primogenita, & populum Israeliticum manna fastidientem,
(sicut & isti fratres pisces respuerunt) carnesque concupiscentem, diuinitus castigatum
esse. Nec tamen nos dicimus in cibo inesse vitium, sed in illis, qui cibo male vtan-
tur. Itaque & Apostolus prohibet, nè carnis curam in desiderijs faciamus. In Daniele
videmus, & illum & tres pueros legumina regijs epulis prætulisse: & ij pueri in cami-
num missi, flammam non fenserunt. Nemo verò opponat nobis Eliam carnes com-
edentem. Quod si quis id facit, cogitet famem eius temporis, simulque aduertat à cor-
uis illas carnes allatas prophetæ, qui non raro dæmonum typum gerunt. Tale itaque
edulium tales habuit ministros, qui illud & vesperi & manè afferrent. Cum autem
pane solo & aqua victitavit, Angelum ministrum idem propheta habuit, tantum-
que inde accepit virium, ut quadraginta dierum posset in ediam tolerare. Multis au-
tem profuit fratrum illorum, quos memorauimus, interitus, multorumque ea occa-
sione correcti sunt mores. Nec cessat Deus multis miraculis castigare instituti nostri
monachos, ut ipso authore, in bono perseuerent.

Gen. 25. Num. 11. Rom. 13. Dan. 4. Dan. 3. 3. Reg. 17. 3. Reg. 19. Cap. 3. Ad euitandum omne periculum, ea quæ agimus superi-ori sunt in-dicanda.

Cap. 3. Solent referre fratres, qui ante me beato Odoni adstitere, fratrem quendam eius
monasterij venæ sectione eo tempore, quo id licitum erat, suæ sanitati consulere con-
sueuisse. Id verò ægrè tulisse beatum Odonem, quod etsi necessitate adactus id face-
ret, non tamen absque superioris permisso id fieri oporteret. Itaque mox ruptam esse
venam, unde sanguis fluxerat, nec prius fluxum illum sisti potuisse vlla arte vel ratio-
ne, quam animam exhalaret. Aiebant etiam fratres illi, siue prospera, siue aduersa ille
cuiquam denunciasset, ea non potuisse non euenire: quod vitium ex nostris quidam
in seipso expertus non esset. Felices planè illos, qui eius presentia frui meruerunt, quo-
ad superuixit. Me verò infelicem, qui non integros duos annos in eius sui ministerio.
Cum autem appropinquaret tempus, quo ex diuina ordinatione ab illo separandus
eram, & eius absentia, quæ tum futura erat, maiori me illius amore & desiderio in-
flammarer, ille me aliquando tristem conspicatus, suo more blanditer consolari cepit.
Ut vidit autem moestissimo animo meo nec sic satisfactum, futura mihi prædixit,
à præteritis hunc in modum exordium sumens: Charissime fili, ausculta quæ iam di-
cturus sum tibi. Gratias ago Deo, quod ille omnia peccata, quæ ab incunte ætate
commisisti, iam diem est, exceptis illis, quæ in Abbatem meum admisi. Semper enim
expectavi diem illum, rogans Dominum, nè eorum vltionem in futurum seruaret. Et
nunc

nunc persuadeo mihi me ab illo exaudiri, quandoquidem quæ in eum peccavi, ea iam antè recepi. Tibi autem scias non simplicia, sed decupla redditum iri. Sed esto vir fortis & patiens, ut ea possis comiter & moderatè tolerare. Hæc lachrymans dixit: mox deosculans caput meum, Domino me cõmendavit. Et tu Domine Deus omnipotens Cæsario presbytero, mihi plusquam centuplicia reddenti, propitius parce & ignosce, & si qua ferenda supersunt propter peccata mea, ea clementer auerte.

Futura prædicat ianctus Odo.

Erant in monasterio nostro duo fratres, quos hîc nominare non libet, qui cum gravissimè essent affecti morbo, crebrò beatum virum rogitabant, ut medici opera ipsos uti pateretur, planè persuasi, se curatum iri. Tum ille non ferens importunitatem illorum, assensit ut medicum adhiberent: prius tamen hunc in modum eos alloquens: Vidi quandoquæ fratrem eiusmodi vulnere affectum, quo vos nunc cruciamini: sed prius ille excessit è vita, quam curari posset. Verùm fratres isti nihil sibi metuentes, medicum accersunt: sed post benè multos cruciatus vulnus curatum non est. Noui alium fratrem, qui tempore conuersionis suæ, ut superioris vitæ errata lachrymis expiaret, alia studia & exercitia postponens, nocte ac die orationi, compunctioni & lachrymis vacabat. Sciscitanti patri peritissimo, cur cum alijs ad docendum vel discendum prætor non esset, rem, ut erat, exposuit, simul orans, ut eius bona venia liceret sibi sic pergere, ut cœpisset: non ignorans ex Regulæ institutione, quod sine patris spiritualis permissione monachus agit, id præsumptioni deputandum & vanæ gloriæ, non mercedi. Ait autem ei pater noster: Præstat aliquandiu hoc te spiritu desitui, quàm animum tuum inanis gloriæ stimulis fauciari. Confestim ablata est fratri illa compunctionis gratia, & vix post menses sex, orans patrem nostrum, eam potuit recuperare. Habebant beati viri verba singulare quoddam grauitatis pondus, nec frustra promebat sermonem vir spiritus sancto plenus.

Cap. 4.

Non placet Deo, quod sit contra obedientiam.

Regulæ Cap. 49.

Ante dies aliquot fratribus nostris & alijs, qui tum nobiscum erant, Iohânes Nolanus vrbis Episcopus retulit, se ante hoc trienniũ bis adijisse Romam, nec sui confirmationem impetrare potuisse, aduersarijs eius id impediens. Interea patrem Odonem orandi causa petiisse Garganum: visoque ipso, rogasse, quid ita mœstus esset. Se verò indicasse ei mortis causam, & quòd propemodum omni spe ablata, puderet ipsum tertio Romam proficisci. Tum verò illum dixisse, ut iret securus Romam, nec dubitaret, se voto positurum suo. Percepta itaque eius benedictione, se Romam venisse, & intra dies quindecim obtinuisse, quod volebat.

Cap. 5.

Prædicat de Odone Nolanæ ciuitatis Episcopo suam à Papa confirmationem.

Per idem tempus, cogente monasterij nostri necessitate, missus sum Neapolim. Comparatis illic rebus necessarijs, nauigio Romam profectus sum. Cumque ad Portuensem urbem appulsemus, viri nobiles, qui pridè eius dici Roma venerant, me exceperunt. Percontante me ex illis de patre nostro Odone, illi, tanquam de nouo sibi amico gratulantes, inter alia me absente hæc eum gessisse commemorabant. Mense Augusto, aiebant, huius anni, ipsis ferijs assumptæ in cælos beatissimæ Virginis Mariæ, fuit vir beatus in monasterio Auentino. Rogatus autem ab Abbate Balduino, ut ob amorem sanctissimæ matris Dei illo die Missam celebraret, & suis manibus corpus & sanguinem Domini ipsis porrigeret, dixit se hoc facere non posse. At tamen illis non cessantibus id vrgere, tandem assensit inuitus: intrat in ecclesiam, sed cum paulisper oratum esset, rursus egreditur. Volentibus illis retinere eum, Obsecro, inquit, abire me patiamini. Duo enim fratres mei extremas ducunt horas, ad quos mihi properandum est, nè me absente exeant è corpore. moxque subiungit: En ad portam monasterij adest, qui me ire compellat. Necdum hæc locutus erat, & ad eum quem dixerat. Cum autem ad S. Paulum venisset, pro fratre Benedicto Missam celebravit, eique Eucharistiam viaticum præbuit: atque ille Domino spiritum reddidit. Alter frater Gilbertus fuit, meus consobrinus, qui octauo die Benedictum secutus est. Sed iam ad maiora veniamus.

Cap. 6.

Duorum fratrum periculum absens diuinitus cognoscit.

Memnisse vos velim fratres, quid superiori anno peregrinus ille, qui se de patris nostri familia esse dicebat, pergebatque ire Hierosolymam, vobis audientibus de eodem patre bis terque narrauerit. Aiebat ille, nepotem beati Odonis, necdum salutaribus vndis expiatum, vnà cum nutrice eius à Nortmannis tum, cum Turonensium vastarent fines, captum fuisse. Cumque id peruenisset ad aures beati patris, qui tum apud Turones erat, mox eum iussit deprecatum Dominum, nec prius cessasse, quam cognouisset puerum liberatum. Non est autem putandum, plus ei doluisse captiuitatem nepotis, quam ceterorum: sed ita potius existimandum, grauissimè eum crucia-

Cap. 7.

Efficacia precu eius.

IRIUS
 1000
 1000
 RV III
 5

tum fuisse, quod vereretur, nē puer sine baptisimi gratia aliquo casu moreretur. Sed hic præmittenda non sunt ea, quæ pueri nutrix dixit: nempe locū illum, ad quem captiui abduci fuerant, vltra fluuium quendam fuisse, quem quidem ob eius profunditatem nemo nisi vel nauigio, vel natatu transmittere posset. Cū autem ipsa in eodem periculo versaretur, diuino instinctu permotā se fuisse, vt arrepto puero abiret, idque se fecisse, tantaque securitate per medios transisse hostium cuneos, vt non modo nemo eam retineret, sed nec interrogaret quisquam, quorsū abire vellet. Deinde per profundū illud flumen siccis transisse vestigijs, & tam longinquum iter tribus confecisse diebus, nullamque interim neque famem, neque sitim sensisse, donēc Turrones venisset. Cuius autem meritis id factum sit, satis inde potest aduerit, quod beatus Odo mox vt accepit puerum, eum baptizandum curauit: ac deinde sublati in cælum oculis, rogauit Dominum, vt illius animam ad se euocaret: quod quidem tri-
 duō post factum est. Eius verò pueri pater monachus effectus est. Quæ iam dicturus sum, ea ipse beatus Odo narrauit, non tamen seipsum nominans, sed significare volens, è quibus periculis Dominus eum liberasset.

Baptizato puero precibus suis obtinet è vita excessum.

Cap. 8.

Cū aliquandò Rhodanum fluuium traiceret cum optimatibus regionis illius, quidam equus rabie incitatus, alium calcibus cædere voluit, sed ictum tabula manū excepit: accepit autem foramen nauis, per quod tanta aquæ copia se intulit in illam, vt ad summum vsque completa videretur: nec tamen prius merfa est, quàm ad vltiorem ripam ventum esset. Tum verò pater Odo in naui permansit, donēc omnes in terram egressi essent. Ad extremum etiam ipse exijt è nauī, & illa aquarum pondere pressa est. Quæ ex re, cuius meriti ille fuerit, perspicuè licet animaduerti, quippe qui suis id precibus obtinuerit, quod olim Petrus & Paulus, itemque Benedictus. Eodem tempore Romam ille venit orationis gratia: sed non multò post, dum in patriam reuertitur, in Alpibus nimia densitate niuium, quæ illo loco nunquàm defunt, iter eius retardatum est. Porro apud locum illum degit quoddam hominum genus, quos * Marrones vocant. Ij accepta mercede, duces se illi itineris præbuerunt, sicut & alij solent. neque enim hyberno tempore quisquam aliter Alpes illas transcendere potest. Sed priusquàm sol occumberet, dies in noctem versus est nimia niuis copia. Illis autem proficiscentibus, vt tetrum & periculosum locum excederent, equus quo sedebat beatus Odo, repentè cum illo ferebatur in horrendum præcipitium. Sub ipso casu ambas manus vir sanctus ad cælum sustulit, moxque brachijs suis sentit se complexum arboris ramum, à quo tantisper pependit, donēc comites, qui præcesserant, eius clamoribus reuocati, eum ad se retraherent. Statim autem ramus ille disparuit. neque enim ibi arbor vlla reperitur. Equus verò ab omnium oculis ablatu est.

Cap. 9.

Cū autē pacis inter Reges & principes componēdæ, & monasterium reformato-
 dorum incredibili arderet studio & amore, atq; ea causa huc illucq; discurreret, crebroq; esset in itinere, non rarò latrones ei insidias compararunt. Accidit quādoque, vt quadraginta in eum irruerent: sed vt vidit eum fratresque comites eius Hagmon, qui erat alijs insignior, aduertitq; illos sine intermissione psalmos depromere, corde compunctus, ait ad socios: Nūquàm ego me memini tales vidisse viros, nec puto alibi viros esse. Missos itaque illos faciamus. Neque verò sine periculo nostro nocere eis poterimus, quandoquidem habent apud se strenuum militem. Illis contrà asserentibus, se militem illum lanceis confodere, cæteros spoliatos dimittere velle: ille respondit: Prius ergò in me vertatis arma vestra. Nam quoad ego superstes ero, nihil istis facietis mali. Atque ita relictis illis, abiērunt. Ille autem latro, qui eos defendit, secutus patrē Odonem, egit pœnitētiam, & deinceps à latrocinijs abstinuit, quod quidem nos non frustra euenisse putamus. Tanta enim gratia spiritus ille, cui in hærebatur, eum impleuerat, vt iucunditate sua non solum lætis, sed etiam moerentibus animi hilaritatem afferret, sempiternæque exultationis participes eos efficeret. Lingua eius, vt habet scriptura, lignum vitæ erat, & lingua placabilis, ac dulcedo mellis. Fauus distillans labia eius, & lex prudentiæ in sermonibus illius. Aliquandò iter eo agente per latronum fines, quidam ex eis ætate iuuenis, simulatque vultum eius amabilem & serenum intuitus est, corde compunctus, ad eius pedes corruit, demissa voce obsecrans, vt ipsius misereretur. Cū autem rogaret vir beatus, quid vellet, in monasterium se recipi petijt. Rursus interrogante beato Odone, num quis in illa parocia ipsius notitiam haberet, ille respōdet cunctis se nobilibus & nequam hominibus
 notum

Prou. 15. Cant. 4.

Latro infamis, co-
 lpecho, tot
 n. utatur.

S U

notum esse. Tum Odo ad illum: Abi, inquit, iam, & crās reuertere ad me cum vno ex primarijs huius loci viris. Eccit ille, vt iussus erat, & postridi virum nobilem secum adducēs, venit ad virum Dei. Ille mox sciscitatur ex nobili, quā iuuenis, vita & mores essent. Respondet nobilis, latronem esse in primis insignem. Horratur igitur vir prudens iuuenem, vt prius corrigat mores suos, ac deinde monachus fiat. At ille: Si tu pater, inquit, hodiē me abijcis, ego rectā eo in perditionem: porrò animam meam Deus à te requirer. Tum verò misericordia motus vir pius, iubet eum præcedere ad monasteriū. Ibi postea aliquandiū probatus, vt sit in monasterijs, tandem monachus effectus est, & cellario obedire iussus. Cumque idiota esset, & obedientiæ labor, & studium literarum ei iniūctum est. In vitroque verò tam ille se strenuum & impigrum exhibuit, vt altera manu seruiret cellario fratri, altera ferret Psalterum. Sed non multo post Dominus eum ad se euocauit. Vbi autem ad extrema ventum est, beatum Odonem orauit, vt ipsum inuideret, volens illi soli loqui. Venit ad eum vir sanctus, perquirat, num sibi alicuius, postquam monachus factus est, peccati conscius sit. Respondet ille: Tunicam meam nudo cuidam, te ignorante, mea culpa dedi, & funem

Ingrēditur monasteriū

Eccē tibi ex latrōe egrēgiū monachum.

Maria Virgo mater misericordiā ab Odone appellatur.

Cap. 10.

Regulæ cap. 5.

Præclarum sanè miraculum.

Non vulgare miraculū

Ante hoc triennium nobis Romę apud S. Paulum agentibus, Abbas Balduinus rogauit eum, vt vitam beatissimi Martini Episcopi, quam Sulpitius in Galli & Posthumiani Dialogo scribit, quibusdam scholijs illustraret. Paruit ilicò vir sanctus, & accito fratre Othecario, operi manum admoit. Intēum dum sunt in opere, pulsatur campana hora vespertina. Mox illi, vt habet Regula, relicti illis, quæ in manibus habebāt, ad ecclesiam properant, relicto codice aperto in loco illo, vbi confederant: Erat autem tum hyems. Eadē nocte tanta vis imbrium è cælo ruit, vt omnes monasterij officinæ implerentur. Porrò locus ille, in quo codex ab eis relictus erat, ita situs est, vt aqua, quæ ex aliquot vicinis rēdis labitur, instar torrentis in eum deciderat. Mansit itaque apertus codex, fluxerunt aquæ illa nocte copiosissimæ, & quauis eodici abluerent margines, scripturam ipsam attingere aufæ non fuere. Manè coram omnibus exhibitus est liber, stupebant fratres nihil esse læsum à pluuia, sed vir sanctus mira prudentia vius: Quid admiramini, inquit, fratres? Non dubitetis, aquam non fuisse aufam attingere sancti Martini vitam. Dicebat autem id ore iucundo. Quidam tum frater, vt erat promptulus ad loquendum, arrepto codice, Intuemini, inquit, & videte, quàm vetulus est hic liber & à tinea exelus, & vsque ad eò nunc humefactus, vt planè squalidus videatur. Er ecce pater noster dicit, eum dudum lotum, nunc aquam attingere formidasse. Tum verò verecundus pater: Tace, inquit, nec sic loqui pergas. Non est enim facilè Martini similis, cuius laus apud gentes omnes celebretur. Ità vir sanctus, quæ eius causa fecerat Dominus, in sancti Martini laudem rerulit.

Per idem tempus Albericus princeps contulit nobis monasterium S. Eliæ, cuius beatus Gregorius in Dialogo meminit. Cùm sit autem durum, vt idem beatus Gregorius ait, in mēte veteri noua meditari, monachos, quos illic inuenimus, ab esu carniū retrahere non potuimus. Constituit autem ibidē pater noster Præpositum, vnum è fratribus nostris, Theodardum nomine. Is vt vidit, se virtute & sanctitate ab illo vitio eos reuocare non posse, cœpit in finitimis regionibus pisces emere, vt vel sic eorum factisaceret voluntati. Iam enim penitus defecerant equi, quos ei pater Odo reliquerat, huè illucque discurrentes. Eam verò illorum improbitatem, suumque laborem Præpositus patri nostro identidē significauit. Illo igitur Dominū deprecante, vallis, cui monasterium præminet, non ita procul coniunctis inter se collibus ita conclusa est, vt exiguo torrenti per eam mananti, aditus præcluderetur. Indè igitur paulatim magna aquarum collecta vis lacum effecit, nec deinceps opus fuit

IRIUS
 OBER
 NOBER
 RVIII
 5

Prapostro pisces emere, lacu illo eos suppeditante. Cui verò id tribuendum esset, quidam imperiti homines minimè aduerterunt, quòd eas preces, quas ea causa beatus Odo ad Dominum fuderat, auribus suis non percepissent, non attendentes illud Psalmodiographi: Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua: itemque illud: Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet.

Psal. 9.
Psal. 144.

Cap. 12.

Nam huius simile quiddam pridem fecerat, cum in Gallijs esset in monasterio sancti Benedicti: quod eò nos certius referimus, quòd ex ipso id didicerimus. Sed prius bona fide dicendum est, quemadmodum monasterium illud ipse acceperit. Post eam persecutionem, quæ facta est in Gallijs sub Nortmundo sæuissimo Nortmannorum Rege, fratres eius monasterij, ob hostium metum huc illucq; dispersi, in illud reueri sunt: sed, quod sine dolore animi dicere non possumus, locum illum sanctissimum iunctis quidem corporibus, sed dissectis animis, occupabant. Cum autè quandoque in monasterio residerent, & inter se corrixarentur, quidam ab eis confecto negotio, quod ei ex obedientia exequendum erat, domum reuertens, ante fores monasterij obuium habuit sanctum Benedictum, qui sic ei dixit: Denuncies fratribus, quandoquid me non sinit quiescere, me iam hinc recedere, nec huc reuerfurum esse, donec ex Aquitania quendam adducam virum, qui sit secundum cor meum. Frater autem volente interrogare, quis esset, Ego sum, inquit ille, Benedictus. Itaque frater ille properè hæc indicauit fratribus: sed miseri illi, tanto orbatu patre, non se de derunt mentis & precibus, quibus non rarò minæ præpotētis Dei auerti solent: sed ascensu equis, passim eum inquirere cœperunt, ut inuentum vel vi, vel precibus reuocarent.

S. Benedicti
apparet cui-
dam.

S U

Sed cum illum non inuenirent, fratrem, qui hæc dixerat, perpetuò ludibrio habuere. Per id tempus Helisardus Comes illustris, qui nunc monachus est, audiens infamem illorum monachorum vitam, Abbatiam illam à Rodulpho Francorum Rege petiit & impetrauit, patrique nostro Odoni tradidit. Deinde adiunctis sibi duobus Comitibus, & Episcopis, cum eodem patre Odone ad illud monasterium venit. Sed ubi illi monachi illi perceperunt, correptis armis, alij in ædificiorum tecta se recipiunt, tantquam hostes suos lapidibus & telis eos depulsuri: alij muniti clypeis & accincti gladijs, monasterij aditum obseruant, aiuntque se potius mortè oppetituros, quam aut eos patiatur ingredi, aut alterius instituti Abbatem admittant. Interim ad se redeunt, En videmus, inquit, quid nobis minatus sit pater Benedictus. Eheu cur non credidimus fratri nostro? Videmus iam fieri, quod ille fore prædixit. An non hic est Odo ille Aquitanus, quem sæpè suspicati sumus eum esse, quæ beatus Benedictus dixerat? Eheu cur non vltro illum nos inuitauimus? Hæc cum dicerent, nihilominus pergebat inuenire viam, qua illos repellerent. Erat inter eos frater quidam, Vulfaldus nomine, annis iuuenis, sed bona indole. Per eum crebro inter vtrosq; discurrentem, quædam Romana priuilegia & edicta regalia patri Odoni miserunt, quibus cautum erat, ne quis alterius congregationis vllò vnquam tempore Prioris officio illic fungeretur. Et autem dixit beatus Odo, se pacificum venire, neminem lædere, nulli nocere velle, sed tantum ad Regulæ præscriptum corrigere constituisse, si qua emendatione habeant opus. Et his quidem & consimilibus verbis beatus vir eorum animos per intermunicios assiduè permulcebat: sed cum viderent illi nihil se suis conatibus efficere, ad alia se vertunt: modò ad Regem prouocant, modò Odoni necem minantur. Atque hunc in modum tridui tempus exactum est.

Floriacenses
monachi
nolunt S.
Odonem sibi
præfici.

Cap. 13.

Tandem vir sanctus, nobis inscientibus, ascenso a fello suo properè contendit ad illud monasterium. Episcopi verò & Comites cum suis eum insecuti, clamitant post eum: Quò abis, pater? Vis ne in mortem ruere? Cernis ne paratos illos esse ad necem tibi afferendam? Quo puncto temporis ad eos perueneris, eo ipso morieris. Iræ de tuo interitu illis gaudium, nobis luctum exitialem allaturus es? Quicquid autem illi vociferarentur, ille retineri non potuit. Sed sicut scriptum est, iustus quasi leo confidens, atque terrore erit: pergebat constanti animo. Mira profecto dicturus sum. Vbi propius ad illos accessit, & agnitus ab illis est, qui eum antea nouerant, adeo repente mutati sunt, ut non immeritò de illis dici posset: Hæc mutatio dexteræ excessi. Videre tum licebat eos proiectis armis, oculis ei occurrere obuiam, atque eius vestigia complecti. Quæ res nobis omnibus incredibilem lætitiã attulit. Et ne sim longior, Monachi illi Odonem sibi patrem accipiunt, cæteri domum proficiscuntur. Postea verò cœpit eos hortari vir sanctus, ut à carnibus abstinerent, studerent parsimoniam, nihil

Prou. 28.
Repète mu-
tati, cum li-
benter reci-
piunt.
Psal. 76.

cecu



cen proprium possiderent: si quid apud se clām haberent, id instār Apostolorum & credentium. coram omnibus à se reijcerent. Sed quia illi res monasterij non in comune possederant, sed pro suo arbitratu inter se parriterant, sibiq; eas priuatim vendicārant, vt viderunt id sibi deinceps mini mē permissum iri, maluerunt amicis & fautoribus, immò hostibus & profligatoribus, hactenus iniuste possessā prāter ius fasq; elargiri, quā ad Canonis monastici prāscriptionem ijs renūciare. Quibus autem renūciānt, ea cum illis, quā Abbas Odo artulerat, in victum infumere nitebantur, vt absumptis omnibus, vel inuitus eis carniū vsum permittere cogeretur. Itaque perpetuò expetebant pisces. Porrò pius ille vir libenter eis suppeditabat omnia, vt ab illo vno eos cohiberet. Atque itā factum est, vt ille largiendo, atq; illi comedendo penē omnia consumerent. Instabat interim pater noster, fide intrepidus, spe securus, charitate inuictus, nihil hāsītans, secundū illam Domini pollicitationem, quò d primū quarentibus regnum Dei omnia adijcerentur, se haudquaquā derelictū iri.

Matt. 6.

Obserua q̄ sint sanctis cognita res nostrę, quā tūq; possint prestare hominibus.

Interea dum hæc sunt, beatus Benedictus cuidam fratri in visione apparet, inter alia iubet eum dicere patri Odoni, vt ob pecuniā defectum nihil trepidet, nec pro obtinendis rebus necessarijs anxius sit: se crastino die missurū ei solidos centum, & altera hebdomada tantam diuersarum rerum copiam, vt in multum tempus fratrum vibus sufficere queant. quod quidem itā factum est. Permulti verò ex circūvicinis regionibus ad beatissimum patrem Odonem cōfluentes, eius magisterio freti, suavis obediētīæ iter completi cōperunt, vt postea calum scandere mererentur. Intantum enim fama sanctitatis eius increuit, vt non modò laici & canonici ad eum se adiungerent, sed etiam Episcopi, relictis sedibus suis, eius monasterium peterent, vitamq; monasticam cōsecrarentur. Cernere tum licuit, locum illum tanquā euulsis sentibus, nouas proferre fruges, & velut ex aræ tritura, crebris verborum flagellis pulsatos, excullis vitiorum paleis, purum in horrea Domini frumentum inferre.

Cap. 14.

Idē rursus etiam hic obserua.

Cū aliquando vir sanctus in alio hereret monasterio, die festo beati Benedicti appropinquante, ad hoc voluit reuerti cōenobium, vt apud illum sacrum corpus nocturnas vigilias religiosè ac piè celebraret. Noctē verò illa, quā eius solennem præcellit diem, ante lucis ortum matutinæ laudes cantabantur. Quidam autem è fratribus, noctis vigilijs fatigatus, non nihil quiescere voluit. Apparuitq; ei beatus Benedictus, & cum se ei indicasset, Abi, inquit, dic fratribus, me hac nocte cum eis esse non potuisse: reuera autem hodiē me illis ad futurum. Ait autē frater: Et vbi hodiē fuisti domine? In Britannia, inquit ille. Et frater: Quidnam, ait, illic fecisti? Respondit beatus Benedictus: Frater Liffredus, animi superbia elatus, hoc relicto monasterio, traiecit in Britanniam: vbi hac nocte mortuus, dæmonibus prædæ fuit. Sed me cum illis configente, coacti sunt illum relinquere. Id verò fratre summoperè admirante, beatus Benedictus adiūxit: Si hæc res vsque ad eò tibi admirationi est, nō ueris pro certo, ab eo tempore, quo hoc conditū est monasterium, quotquot hīc fratres è vita decesserunt, eos omnes requie sempiterna perfrui. Tum porrò frater ad eum: Quandoquidem, inquit, mi domine hodiē nobiscum te fore dixisti, fac nos (quæso) certiores, qua hora venturus sis, vt tibi honorificè occurramus. Respondit ille: Ego verò tale fratribus signum exhibeo, vt me præsentem adesse nemo possit ambigere. Rursus dicente fratre, Ecquonam apparatu talem excipiemus patrem, aut quānam officia, quem ve cultum tribuemus tibi? sanctus pater respondit: Si lautiores epulæ sollicitos vos habent, piscium vobis copia suppetit. At fratre illud negante: Dicatur, inquit ille, piscatoribus, nē ad Ligerim piscatum eant, sed ad monasterij plaudem. His dictis, expetitur frater, & cū loquendi ad esset tempus, omnia quæ audierat, fratribus indicauit. Certi ergò de tanti patris aduentu, admonente illos beato Odone, studebant singuli de suo pectore spiritalia ei munera offerre. Atque itā factum est, vt diem illum hymnis & orationibus exigerēt. Porrò famuli, qui piscatum ierant, non ad plaudem, vt iussi erant, sed ad Ligerim abiēre: quorū temeritas id habuit præmij, vt ad tertiam ferè horam multo labore nihil possent capere. Reuersi igitur ad monasterium, sciscitantibus alijs, cur vacui redirent, præ pudore non fuere ausi suā fateri inobediētiam: sed quod ore illi promere nolebant, facies rubore suffusa facillè prodebant. Itaque oconomus, Noui, inquit, temeritatem vestram: sed vel nūc ad paludem abite ocyūs. Eunt quamprimū, tantamq; piscium vim repente compræhendunt, vt penè nullus ambigeret, eum, qui coturnices olim in deserto populo Israëlitico suppeditauit, etiam in paludem illam pisces immisisse. Tanta enim illic piscium copia est, vt nūquā desint,

Exod. 16. Num. 11.

IRIUS
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

Res admira-
randa san-

defint, qui capiantur. Atque ita factum est, ut palus, quæ prius ranas edere solebat, deinceps piscibus abundaret. Hoc verò miraculum beatus Odo in libro illo, quem de translatione sancti Benedicti scripsit, luculenter commemorat.

Cap. 15.

Ad hanc autem beatissimi Benedicti solennitatem ex locis propinquis multi convenere, & in ipsa visitatione & adventum beati Benedicti. Iussit verò sanctus pater noster Odo, ut ante Missam nulli ex eis cibus præberetur. Postquam sacrificij tempus advenit, omnes in templum ingressi sunt. Tanta est enim illius amplitudo, ut nullus cogere tur manere foris. Cum autem caneretur hymnus Angelicus, Gloria in excelsis Deo, magno quodam fragore templi fores subito concussæ sunt, & mox referatæ, ita ut omnes ingenti horrore correpti, retrò respectarent. Sub illo autem fragore morbi omnes, qui illic erant, curati sunt, & lampades ecclesiæ omnes accensæ sunt. Tum verò perspicue cognoverunt omnes beatum Benedictum, sicuti ipse dixerat, eò advenisse. Tanta autem omnium pietate & devotione perfusi sunt, ut præ immenso gaudio non possent erumpentes cohibere lachrymas. Nomina fratrum illorum, quibus hæc reuelata fuere, mihi pater Odo indicare noluit: quo fit, ut dubium sit, num ipse, vel alius eas viderit visiones.

Nota lector
quæ sit san-
ctorum po-
restas.

Cap. 16.

Postquam autem adventavit tempus illud, quo erat ad æternam perducendus requiem, & pro rectè factis suis mercedem recepturus, Romæ manentem acuta eaque perpetua corripit febris, membra dolore franguntur, frigidus ignis ipsas cum caribus medullas absumit, diuersaque perfectionum genera in vno eodemque homine adeo tumultuantur, ut magno essent argumento, eum iam iamq; à Domino accitum iri. Et ille vir sanctus sic se affectum sentiens, toto pectore nihil cupit aliud, quam dissolui, & esse cum Christo, Apostolum imitans. Percurrerat iam sanctorum laborum certamen, & totius virtutis cursum egregium compleverat, ut non immeritò confideret diuinæ benignitatis gratia in cælis repositâ sibi esse iustitiæ coronam. Sed cum interim de sua vocatione hæreret, cupidus admodum fuit Martini sui, orationis gratia, prius inuisendi, & ei extremum spiritum cum corporis fauilla commendandi. Ab ipsis enim incunabilis eximium quandam erga illum amorè conceperat. Nec defuit ipsi votis beati viri diuina clementia. Sequenti nocte vidit virum quandam præstanti forma, auditque in visione eum talia sibi dicentem: Iam quidem, o sancta & Deo dilecta anima, instat tempus vocationis & dissolutionis tuæ: sed Martinus retinet te precibus suis, utque possis redire in patriam, vires subministrat. Cum autem eò perueneris, mox tibi vita pro morte, & beata electorum societas pro laboribus tuis à Christo donabitur. Visionem illam non dubiam efficiunt signa mox sequentia. Aegritudo corporis fit remissior, salus accelerata redit. Dat igitur se itineri quantum molestus, corpusque ætate graue & præmortuum negligens, duos exantlat labores pro beatissimi Martini amore, tanto iam in spiritali obsequio deuotior, quanto de præmio securior.

Visto S.
Odonis

Cap. 17.

Tandem post multas itineris difficultates venit Turones, imminente iam beati antistitis Martini celebritate. Gemina tunc vrbi illi importata lætitia est, tum ex annua beati Martini solennitate, tum ex diu optata Odonis patris præsentia, cunctis gratissima. In ea autem celebritate beatus Odo quam pius & deuotus fuerit, quas preces beato Martino lachrymis permixtas obtulerit, quæ contriti cordis sacrificia tanquam hostia viuens, in salutaris illa ara immolaret, nos ob virium imbecillitatem pro dignitate explicare non valemus. De sua enim vocatione sollicitus, animo erat ad Deum suspensio, & labentium rerum immemor, puro mentis intuitu sola caelestia contemplabatur. Atque eum in modum totam illam diem transigens, cum videret se differri ab expectata à corpore emigratione, angi animo cœpit. Ecce autem quarto inde die febris redit. Tum verò ille tanquam iam voti compos, de Dei misericordia fit securus. Et quantum corporis deficerent vires,

Venit Tu-
rones, feri-
asq; S. Mar-
tini colit
deuotissime

Sed mens læta Deum cernit, suspirat, anhelat.

Vltima vox resonat, Tu Christe parce redemptis.

Martinum ingeminat, Martinum suspicit, orat.

Porrò monachos undique aduolantes, & acerbissimè suam defolationem deplorantes, sermonibus instruit, precibus Deo commendat, impertit benedictione, ipsaque non sine lachrymis vltimum Vale dicit. Decimoquarto Calendas Decembris, in quem diem etiam incidit octauus Martinianæ celebritatis, cum sacrosancta Eucharistia prius sese communijset, beatus ille spiritus, corruptibilis carnis vinculis abso-

Munit^o Eu-
charistia, ad
Christum ab-

absolutus, liberabit ad superos, & beatissimo Martino duce creditorum sibi talentorum fructum multiplicem fideliter representat. Atque illic premia amplissima recipiens, sanctorum coetibus admixtus, beatae immortalitatis splendet candore: Præstante Domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

F. LAVR. SVRIVS CANDIDO LECTORI.

IN hac beati Odonis Vita quædam reddidit, aliquanto breuius, nonnulla paraphrasticos: paucis locis obscurioribus lucem aliquam afferre conati sumus: sic tamen, vt nusquam à veritate historię desistere voluerimus. Vnicum exemplar habuimus manuscriptum, idque aliquot locis non admodum bene scriptum.

DE SANCTO BARLAAM MARTYRE
HOMILIA BEATI BASILII MAGNI, VT

extat 1. Tomo Operum eius.



PRIMUM quidem Sanctorum mors planctu ac lachrymis cohonestabatur. Vehementer, mortuum Iacob, defleuit Ioseph: & Moyses mortem Iudæi haud vulgariter planxerunt. Samuelem quoque multis lachrymis ornauerunt. Nunc verò, morientibus Sanctis, exultamus. Tristitiam nanque post Crucem Domini immutata est natura. Iam non amplius Sanctorum obitus lamentationibus prosequimur, sed tripudijs diuinis circum ipsorum sepulcra veluti choreas ducimus. Somnus autem iustus est mors, immò magis migratio ad vitam meliorem.

Non Ebr. 12.
Gen. 50.
Deut. 34.
1. Reg. 25.

Iustus mors
somnia est.

Hinc est, quòd martyres exultant, dum trucidantur. Nam desiderium felicioris vitæ, iugulationis dolorem extinguit, & emortuum reddit. Pericula non respicit martyr, coronas respicit: plagas non horret, sed præmia numerat. Non videt lictores infernè flagellantes, sed Angelos supernè lætis omnibus acclamantes imaginatur: non spectat ad temporaria pericula, sed ad præmiorum æternitatem. Splendidum & à nobis iam arrhabonem assequitur, dum diuinis acclamationibus ipsi applauditur ab omnibus, & innumeros victos è sepulcris conuertit & attrahit.

Hoc ipsum sanè hodiè forti ac strenuo Barlaam vsu venit. Insonuit enim bellica martyris tuba, & armatos pietatis milites, vt videtis, collegit. Athleta Christo adherens prædicatus est, & statim excitatum est ecclesiæ theatrum. Et quemadmodum fidelium Dominus dixit, Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: mortuus est fortis Barlaam, & applaudit illi panegyris. In sepulcro consumptus est, & ad conuinium aduocat. Nunc tempus est, vt exclamatis: Vbi est sapiens? vbi scriba? vbi disceptor seculi huius? Agrestis homo insuperabilem nobis hodiè pietatis exhibet doctrinam: quem Tyrannus rapuit quidem, veluti facilem prædam ac venationem nactus, postea verò insuperabilem militem sensit: quem tanquam insana ac delira loquentem risit, mox verò angelica virtute strenuum horruit. Mores enim hominis non fuerunt cum organo linguæ barbari, nec ratio cum syllabis claudicare visa est. Sed erat alter Paulus, cum Paulo dicens: Etiamsi sermone sum rudis, non tamen scientia. Torpebant iam flagellando lictores, martyr verò robustior inueniebatur. Lacerantium manus eneruabatur, verum mens lacerati haudquaquam fledebatur. Nervorum harmonias iam flagra remiserant, ac fidei vigor vehemētius stringebatur. Perfossa latera absuuebantur, mentis verò philosophia florebat. Maior carnis ipsius portio emortua erat: at ipse martyr, quasi nondum inito certamine, firmus erat. Nam quandò pietatis amor animum hominis præoccupat, quodeunque illi pugnarum genus ridiculum reddit: & quotquot illum desideratæ rei gratia conuellunt, delectant magis, quam consternant. Testis mihi est, affectus ille ac desiderium Apostolorum, vnde Iudæorum ipsi aliquandò flagella iucunda reddita sunt. Abibant enim, inquit, gaudentes à conspectu concilij, quòd digni habitii essent, qui pro nomine Iesu contumeliam paterentur.

Iohan. 11.

1. Cor. 4.

4. Cor. 11.

Flagellis et dicitur S. Barlaam.

Vis diuini amoris.

Act. 5.

Talis

IRIUS

ber
ober
RVIII
5